

FORSVARET
Forsvarets høgskole

**Militærmaktens tilnærming til beskyttelse
av sivile i FNs fredsoperasjoner**

Marie Hardine Dahl

Masteroppgave
Forsvarets høgskole
Våren 2019

Forord

Tiden som deltidsstudent ved Forsvarets høgskole er snart er over. Ved masterens slutt reflekterer jeg over privilegiet og verdien av denne muligheten arbeidsgiver har gitt meg. Forsvaret i dag stiller høye krav til selvstendighet, kritisk refleksjon, evne og vilje til tilegnelse av kunnskap og ferdigheter. Master i militære studier gir deg en langt på vei verktøy og gode forutsetninger for ytterligere å realisere dette.

Det ble hevdet en gang at vi defineres av de erfaringer vi gjør oss. Vel, da er denne masteren isåfall en erfaring jeg verdsetter høyt. Derfor ønsker jeg med dette å tro at jeg er en bedre rustet arbeidstager for Forsvaret. Til tross for overveldende positive aspekter, har det på mange måter vært krevende. Hovedsakelig fordi en har høye forventninger til eget arbeid i kombinasjon med å balansere jobb, skole og familie uten at det skulle gå på bekostning av hverandre. Dette har vært utfordrende, og mange har vært tålmodige over tid. Det er derfor ikke med nedstemthet at disse siste ordene blir skrevet, men med takknemlighet.

Jeg vil takke min veileder Kersti Larsdotter for gode tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. Uten hennes kunnskap innen fagfeltet, kombinert med betydelig tyngde innen vitenskapelig metode, hadde ikke oppgaven vært slik den er i dag. Takk også til Petter Lindquist for mange gode refleksjoner og imøtekommenhet. Takk til veileder Tore Nyhamar for hans positivitet og overbærenhet. Til gode medstudenter for tre år, dere er rause og besitter en god porsjon tiltrengt humor - håper vi tar vare på bekjentskapet. Einar på biblioteket fortjener oppmerksomhet – tusen takk. Ikke minst vil jeg takke tidligere sjef ved Forsvarets hundeskole, Ole Auten(P) og fungerende sjef Carsten Baekken. Dere har gitt meg rom for å gjennomføre dette studiet, vært forståelsesfulle knyttet til fravær og løftet meg frem – tusen takk. Takk til respondentene som har deltatt i prosjektet. Avslutningsvis vil jeg takke min mann Simen Hovengen, som har gitt moralsk støtte og tålmodighet. Videre, fordi familieaktiviteter og arbeidstid har vært tilrettelagt for aktiviteten min ved FHS, samt at du i stor grad tok en betydelig del av permisjonstiden med minstemann som i dag er tre år. Dette vil aldri ha vært gjennomførbart uten dere.

Råholt, 14. mai 2019

Marie Hardine Dahl

Sammendrag

Denne studien har til hensikt å avdekke hvorvidt høy eller lav kunnskap innen fagfeltet beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner, vil endre måten operasjonelle ledere håndterer ulike trusselsituasjoner. For å gjennomføre undersøkelsen ble stabsskole- og masterstudenter ved Forsvarets høgskole oppgavens primærkilder. Hensikten var å teste teori opp mot respondentene. Utgangspunktet for oppgaven er konseptet "*Protecting civilians from violence - A threat-based approach to protection of civilians in UN peace operations*", utarbeidet av Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) og Norwegian Defense International Center (NODEFIC). Studien operasjonaliserer teori med utgangspunkt i en todelt inndeling av analysen, herunder 1) avhengig og 2) uavhengig variabel. Den avhengige variabelen blir testet i intervjukjema del 1, med bakgrunn i to trusselsituasjoner, i henholdsvis Sør-Sudan og Mali. Hensikten er å se om respondentene skiller på scenarioene beskrevet i fremtidsbildene. Respondenten skulle ta utgangspunkt i at han/hun skulle deployere på operasjonelt nivå.

Studiens analyse av den avhengige variabel, håndtering av *insurgency* og *communal conflict* scenarioene, viser at det er tydelige likheter i besvarelsene fra respondentene med FN-erfaring. Respondentene uten FN-erfaring og med NATO-erfaring, håndterer truslene ulikt og mindre konsistent. Besvarelsene samvarierer ikke i denne gruppen, da tre av fire respondenter ikke skiller på trusselsituasjonene. Majoriteten i denne gruppen svarer dermed feil i denne variabelen.

For å ytterligere måle om respondentene har høy eller lav kunnskap ble dybdeintervju gjennomført. Hensikten er å måle om respondentenes svar kan testes mot teori. I analyse av primær- og sekundærkilder viser hovedfunnet at respondentene kan hevdes å ha høy kunnskap. Det betyr i praksis at respondentene har uavhengig erfaringsgrunnlag vist at de har god forståelse, som er i tråd med overordnet teori i den uavhengige variabelen.

Konklusjonen kan oppsummeres slik at kunnskap ikke vil endre måten man håndterer trusselsituasjonene. Imidlertid er verdien av dette funnet begrenset og lite nyansert. Årsaken til dette er at analysen av primær- og sekundærkilder, viser til at det er et vidt tilfang av andre forutsetninger som i sum må være gitt, for å øke sannsynligheten for at sivile beskyttes bedre i FNs fredsoperasjoner.

Summary

This study aims to reveal whether a high or low degree of knowledge within the field of *Protection of civilians in UN peace operations* will influence the way leaders at the operational level respond to various threat scenarios.

The primary sources of information in the survey were students at the Norwegian Defense University College, Basic Officer Supplement, and Master level programs. The respondents were utilized to test the theory. The basis of the work is the concept of *Protecting civilians from violence - A threat-based approach to the protection of civilians in UN peace operations*, developed by the Norwegian Defense Research Establishment and NODEFIC. The study will operationalize theory by analyzing 1) the dependent variable and 2) the independent variable. Part one of the interview tests the dependent variable 1, presenting two threat scenarios in South Sudan and Mali respectively. The purpose was to reveal whether the respondents viewed the future-scenarios differently. The setting was that the respondent deploys to a mission at an operational level. The analysis of the dependent variable, handling *insurgency and communal conflict* scenarios, reveals similarities in the responses from the respondents with experience from UN operations. The respondents without UN experience, but with NATO experience, handle the threats differently and less consistently. The responses in this group do not comply, as three out of four respondents do not distinguish between the different threat scenarios. Thus, the majority of the group fails on this variable.

In order to further assess the respondents level of knowledge, we arranged an intensive interview. The purpose was to reveal if the respondent's answers could be tested against the theory, thus measuring the level of knowledge. The analysis of primary and secondary sources indicate that the respondents may have a high level of knowledge. This means that the respondents have an independent basis of experience and that they have proven a good understanding in line with the basic theory in the independent variable.

The conclusion is that knowledge will not influence the handling of threat scenarios. The value of these findings, however, is of little significance and are not very nuanced. The analysis of the primary and secondary sources indicate the need for a wide range of other prerequisites to be in place, in order to increase the probability of better protection of civilians in UN peace operations.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	Bakgrunn.....	1
1.2	Tema og problemstilling.....	2
1.3	Nøkkelbegrep og definisjoner	4
2	Teori	6
2.1	Generelt	6
2.2	Protection of civilians.....	6
2.3	Konseptet Protecting civilians from violence	15
2.4	Oppsummering.....	19
3	Metode	20
3.1	Generelt	20
3.2	Metodisk tilnærming	20
3.2.1	Valg av respondenter	22
3.2.2	Gjennomføring av undersøkelsen.....	25
3.3	Forskningsstrategi.....	29
3.4	Operasjonalisering av teori	30
3.5	Etiske overveielser	32
4	Drøfting	35
4.1	Generelt	35
4.2	Avhengig variabel.....	35
4.2.1	Scenario I – <i>Insurgency</i>	37
4.2.2	Scenario II – Communal conflict	42
4.2.3	Håndtering av trusselscenarioer – skiller?	46
4.3	Uavhengig variabel.....	48
4.3.1	Steg 1	48
4.3.2	Steg 2	49
4.3.3	Steg 3.....	50
4.4	Oppsummering.....	56
5	Avslutning	59
5.1	Konklusjon	59
5.2	Styrker og begrensninger	60
5.3	Videre forskning	62
	Litteraturliste	63
	Vedlegg	65
	Vedlegg A Forkortelser	65
	Vedlegg B Informasjonsskriv med samtykkeerklæring.....	66
	Vedlegg C Intervjuguide del 1	69
	Vedlegg D Intervjuguide del 2	73
	Vedlegg E Tillatelse fra NSD.....	76
	Vedlegg F Tillatelse fra Forsvaret.....	80
	80

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Temaet for denne oppgaven er hvordan implementering av konseptet *Protecting civilians from violence - A threat-based approach to protection of civilians in UN peace operations*, potensielt fører til økt beskyttelse av sivile. Væpnede konflikter utsetter sivilbefolkningen for betydelig fare. FN er en organisasjon som har forsøkt å gi sivile bedre beskyttelse gjennom mandater i fredsoperasjoner, benevnt som *protection of civilians* (POC). FN utsettes ofte for kritikk når sivile ikke gis tilstrekkelig beskyttelse i fredsoperasjoner. Tema for denne oppgaven er hvordan mer *kunnskap* om beskyttelse av sivile kan gjøre FNs styrker bedre rustet for å utøve sitt mandat.

Med trusselbasert tilnærming menes her mandater i FNs fredsoperasjoner med POC: *"all necessary means, up to and including the use of deadly force, aimed at preventing or responding to threats of physical violence against civilians, within capabilities and areas of operations, and without prejudice to the responsibility of the host Government"* (United Nations, 2015, s. 5). Tilnærmingen belyser hvordan man med kunnskap om ulike komplekse trusselscenarier, planlegger disponering av maktmidlene som besittes i voldsmonopolet for å effektivt beskytte sivile. Dette inkluderer fravær av benyttelse av maktmidler i de situasjoner der det er hensiktsmessig. Det omhandler i hvilken grad trusselbasert tilnærming kan hindre angrep på sivile, og sørge for en adekvat beskyttelse av sivile mot vold.

Tilstedeværelse av militærmakt alene vil ikke sørge for sikkerhet. For eksempel er konsekvensene av verdenssamfunnets manglende evne til å ivareta og sikre beskyttelse av sivile i land som Bosnia og Rwanda fremtredende i nyere historie. Disse konfliktene har vært sentrale i analysene av hvordan militærmakter ikke evnet å beskytte sivile tilstrekkelig (High-Level Independent Panel on Peace Operations, 2015). Forståelse for hvordan å hindre eller reagere passende på vold, eller trusler om vold, er vesentlig i hvordan militærmakten i større grad potensielt kan lykkes i sitt oppdrag. Ved å innta en defensiv holdning i selvforsvarsøyemed vil konsekvensen potensielt være dødelig for sivile. Dette gjelder særlig i trusselsituasjoner hvor tilstedeværelse og beskyttelse, er det essensielle og umiddelbare målet for oppdraget (V. K. Holt & Berkman, 2006, s. 6-7).

Konseptet *Protecting civilians from violence* er utarbeidet av Norwegian Defense International Center (NODEFIC) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI), og har til hensikt å supplere eksisterende ”*Operational protection of civilians concept*” (Kjeksrud, Beadle & Lindqvist, 2016, s. 6). Ett av hovedformålene med konseptet er å gi bedre forståelse for ulike scenarioer militære styrker konfronteres med i områdene de skal operere i, der beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner er mandatet. Hovedmålgruppen for konseptet er således utarbeidet for militære utøvere på operasjonelt og taktisk nivå (Kjeksrud et al., 2016, s. 44). Konseptet er pr. dags dato ikke implementert i en skarp operasjon.

Victoria Holt hevder i ”*The impossible mandate*” at beskyttelse av sivile krever et operasjonelt konsept for å imøtekomme utfordringer som folkemord, etnisk rensning og massedrap, der beskyttelse av sivile er målet for oppdraget (V. K. Holt & Berkman, 2006). Temaet blir bekreftet ytterligere som relevant i ”*Report of the High-Level Independent Panel on Peace Operation*” (HIPPO). Denne oppgaven benytter konseptet som tilnærming til oppgavens problemstilling, da FFI har forsket på hvordan militære styrker kan beskytte sivile i krig. Generalsekretær António Guterres understreket i 2017, under en åpen debatt i FNs sikkerhetsråd, at fokusområdet om beskyttelse av sivile i FN fredsoperasjoner skal i fortsettelsen være en av kjerneforpliktelsene (International peace institute, 2018, s. 1).

1.2 Tema og problemstilling

Elever som gjennomfører master i militære studier oppfordres til å velge tema knyttet til erfaring og interesse innenfor eget fagfelt. Gjennom arbeid med og undervisning i maktanvendelse med mindre dødelige våpen, bachelor i internasjonale studier og master i militære studier, har det vokst frem en særlig interesse for hvordan det internasjonale samfunnet beskytter sivile i krise og krig. Spesielt gjelder det hvordan arbeidet organiseres i regi av FN, og hvordan etterlevelse av krigens folkerett praktiseres i internasjonale operasjoner. Norge støtter opp under en FN-ledet verdensorden og deler et særlig ansvar som medlemsland i FN. Det handler altså ikke bare om hvordan FN løser operasjoner med POC-mandat, men også om hvordan operasjonelt nivå utnytter militærmaktens tilstedeværelse for å løse oppdragene.

Under arbeidet med oppgaven ble jeg mer og mer klar over hvordan oppfatningene om hva som var utfordringene med beskyttelse av sivile spriket, og det trengte et bedre svar. Dette bekreftes i faglitteratur, ulike rapporter, samtaler med fagpersoner på fagfeltet og gjennom deltakelse på konferanser. Helt siden 2000 kan man finne rapporter og analyser på behov for operasjonelle konsepter og veiledning i FNs fredsoperasjoner. Det kan samtidig oppfattes dit hen at det er en overordnet skepsis til å bli fanget av et mandat som retter mer oppmerksomhet mot bruk av maktmidler. I forlengelsen av dette inntar man en defensiv posisjon i hele hierarkiet, fra politisk og ned til taktisk nivå, fordi man ønsker å unngå å bli oppfattet som en offensiv aktør i en FN-operasjon med POC-mandat. Det er derfor et ønske om å sette søkelys på den delen som omfatter operasjonelt nivå, som er i målgruppen til FFI og NODEFICs konsept. Det innebærer et fokus på hvordan man potensielt vil kunne bidra til å i økende grad beskytte sivile ved at militære planleggere får tilført mer kunnskap om ulike trusselscenarioer.

Følgende problemstilling er valgt:

I hvilken vil grad vil kunnskap om beskyttelse av sivile endre håndtering av trusselscenarioer?

Jeg vil se nærmere på hvordan kunnskap påvirker operasjonelt nivåes evne til å utvikle strategier mot ulike former for trusselscenarioer. Hensikten med problemstillingen er å se om lav eller høy kunnskap om POC gir like eller ulike måter å håndtere trusselscenarioer på. Oppgavens kjerne kan illustreres på følgende måte: Konseptet "*Protecting civilians from violence*" adresserer behovet for å belyse sammenhengen mellom årsak og virkning. *Virkning* i denne konteksten er hvorvidt militære planleggeres håndtering om ulike trusselscenarioer resulterer i flere vellykkede operasjoner. Dette er den avhengige variabelen. *Årsak* utledes i en rekke uavhengige variabler. Denne studien vil finne ut om kunnskap om POC, avhengig om operasjonelle planleggere har lav eller høy kunnskap om POC, vil samvariere med hvordan man håndterer trusselscenarioene.

Temaet er viktig for å rette fokus på i hvilken grad variablene potensielt kan skape troverdighet for behovet av implementering av konseptet. Det er relevant fordi det kan påvirke hvordan ledere tenker, og dermed kontekstualiseres i en militærtaktisk ramme. I arbeidet med analysen må man ta høyde for at *kunnskap* kan vise seg ikke nødvendigvis å være et behov.

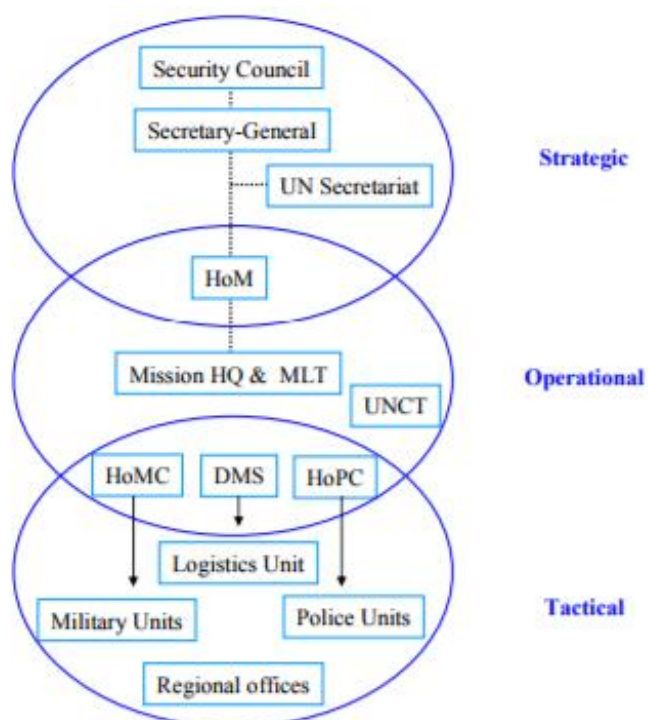
1.3 Nøkkelbegrep og definisjoner

Beskyttelse av sivile defineres på ulike måter i ulike kontekster. Denne studien viser til definisjonen beskrevet i *Protection of civilians military reference guide* (PKSOI), da det fanger oppgavens militære innretning til problemstilling, herunder: “*efforts to reduce civilian risks from physical violence, secure their rights to access essential services and resources, and contribute to a secure, stable, and just environment for civilians over the long-term*” (High-Level Independent Panel on Peace Operations, 2015). Begrepene *Protection of civilians* (POC), eller *beskyttelse av sivile*, blir benyttet konsekvent gjennom studien og om hverandre der dette er naturlig. *Beskyttelse av sivile* er således direkte oversettelse av begrepet POC.

Strategisk nivå i FN er den utøvende autoritet og autoriserende makt. Sikkerhetsrådet er ledende maktapparat, med ansvar for politisk rådgivning og beslutningsmyndighet for alle FNs fredsoperasjoner. Generalforsamlingen representerer FNs sentrale organ, hvor samtlige medlemsland har ett sete og stemme. Sekretariatet består av ansatte i FN som er medlemmer av det og hvor høyeste sjef er generalsekretæren. Oppsummert utgjør dette det strategiske nivået i FN. Kommando og kontroll overlapper i de tre nivåene. *Head of mission* (HoM) overlapper strategisk og operasjonelt nivå (Department of Peacekeeping Operations & Department of Field Support, 2008).

Operasjonelt nivå er ansvarlig i fredsoperasjoner for alt som er relatert til feltarbeid. Det er således driftet av senioroffiserer som har det overordnede ansvar for operasjonen, inkludert kommando og kontroll. *United Nations Country Team* (UNCT) omfatter alle enhetene i FN-systemet som utfører operative aktiviteter, og sørger for koordinering og beslutningstaking i ulike land til støtte for regjeringen. *Head of military component* (HoMC) rapporterer direkte til HoM og overlapper operasjonelt og taktisk nivå. HoMC har operasjonell kontroll over militære enheter som opererer på taktisk nivå. Sistnevnte inkluderer militære observatører. *Director of mission support* (DMS) rapporterer til HoM og overlapper operasjonelt og taktisk nivå. DMS er ansvarlig for å administrere og støtte all logistikkstøtte til alle militære enheter i operasjonene. *Head of Police* (HoPC) rapporterer direkte til HoM og utøver operasjonell kontroll og rådgivning til alle militære politi styrker i operasjonen (Department of Peacekeeping Operations & Department of Field Support, 2008).

Taktisk nivå består av de fire overordnede utøvende taktiske enhetene. De militære enhetene rapporterer direkte til HoMC. Dette kan for eksempel organiseres i en hierarkisk struktur: Divisjon; Brigade; Battaljon; Kompani og underenheter (Department of peacekeeping operations & Department of field support, 2012). Logistikkeneheten rapporterer direkte til DMS. Politienheten rapporterer direkte til HoPC.

Figur 1: FN's fredsoperasjoner – de ulike nivåene (Department of Peacekeeping Operations & Department of Field Support, 2008, s. 5).

2 Teori

2.1 Generelt

Dette teoretiske grunnlaget deles ovordnet i to underkapitler. Hensikten er å komme nærmere et svar på om lav eller høy kunnskap om ulike trusselscenarioer gir mer beskyttelse av sivile. Det første underkapitlet beskriver tidligere forskning, rapporter og generelle trekk i utviklingen av *protection of civilians* (POC). Dette innebærer beskrivelse av hvordan fredsoperasjoner legitimerer mandater med beskyttelse av sivile. Teorikapitlet inkluderer drøfting for hvordan sekundærlitteratur anvendes i analysen. Det andre kapitlet har til hensikt å redegjøre for konseptets særlige virkeområde, utarbeidet av NODEFIC og FFI.

Kapitlet har til hensikt å bidra til hvordan man på en god måte kan analysere svar på oppgavens problemstilling. Teoriene er valgt fordi de: 1) er nåværende retningslinjer for FN operasjoner med POC mandat, 2) har til hensikt å dekke gapet i hva som gjentatte ganger blir beskrevet som mangler for å kunne lykkes i POC operasjoner, og 3) gir mulighet til å analysere den avhengige- og uavhengige variabelen.

2.2 Protection of civilians

FN implementerer hovedsakelig fredsoperasjoner med målsetning om å beskytte sivile i krise og krig. Imidlertid gjennomføres det også fredsoperasjoner som ikke har POC som hovedmålsetning. Mandater som er utformet med bagrunn i POC, eller er en del av en helhetlig fredsoperasjon, har som formål å beskytte sivile mot vold eller trusler om vold. Det innebærer på den ene siden et klart skille fra tradisjonell militærkampføring (V. K. Holt & Berkman, 2006, s. 7). Militære operasjoner medfører tradisjonelt nedkjemping av fienden for å nøytralisere trusselen. På den andre siden skal FN imøtekomme ansvaret om å benytte militærmaktens virkemidler, med hensikt å avverge og forebygge vold i ulike trusselsituasjoner. Temaet medfører naturlig nok dilemmaer i skjæringspunktet mellom militærmaktens tilnærming til benyttelse av trusselbaserte virkemidler og tradisjonell krigføring. Sentrale tilnærminger som belyser utfordringer knyttet til anvendelsen av beskyttelse av sivile, som belyser denne studiens problemstilling, er derfor utgangspunkt for videre drøfting av dette underkapitlet og innholdet i oppgaven.

Antall kilder innen temaet *beskyttelse av sivile* er omfattende. FN har ulike organer som stadig produserer og utvikler nye strategier, mandater og policyer, etterhvert som nye erfaringer og internasjonale hendelser fremtrer. Dette påvirkes nødvendigvis av en dreining i sikkerhetssituasjonen, som kontinuerlig er i endring. Uavhengige aktører som er dedikerte til forskning innen fagfeltet bidrar til et stort tilfang av kilder, utover hva som publiseres av FN. Ulike internasjonale institutter analyserer strategier, overordnede policyer og mandater. Forskningsmiljøer og akademikere blir inkludert i prosesser som publiseres globalt. Summen av dette bidrar til et betydelig kildetilfang.

Det er utarbeidet ulike retningslinjer, manualer, håndbøker, rapporter og policyer som har til hensikt å oppnå bedre beskyttelse av sivile. Det nevnes da særlig behovet for teoretiske innretninger som kan rådgi militære ledere på operasjonelt nivå med hensikt å integrere innholdet på taktisk nivå. Når det kommer til teori på spørsmålet om hvorvidt innholdet i konsepter, policyer, veiledninger og strategier faktisk fører til mer beskyttelse, inkludert beskyttelse for militært personell, så er dette i større grad en mangelvare.

I hovedsak benytter denne oppgaven sekundærlitteratur som ligger nært innholdet i konseptet "*Protecting civilians from violence*". Utgangspunktet for å få oversikt over viktige erfaringer fra ulike konflikter, var lesning av eksisterende retningslinjer for POC i FN. Problemene man støter på i disse konfliktene viser seg fortsatt å være vanskelige å løse. Litteraturen fra FN gir overblikk over hva konseptet har til hensikt å komplettere, og hva som var utgangspunktet for retningslinjene.

Koffi Annan utnevnte et panel for FNs fredsoperasjoner med hensikt å vurdere manglene i systemet. Resultatene av arbeidet kom i 2000 og ble skrevet i *Report of the panel on United Nations Peace Operations*, bedre kjent som *Brahimi report* (High-Level Independent Panel on Peace Operations, 2015). Dette ble utgangspunktet for hvordan man videre kunne få oversikt over temaet. Brahimirapporten påpekte sentrale svakheter og behov, med påfølgende konkrete anbefalinger. Likeledes ble dette påpekt i *Report of the High-Level Independent Panel on Peace Operation* (HIPPO), som ble ferdigstilt i 2015.

I Brahimirapporten ble det utredet anbefalinger for hvordan man i fremtiden kan løse utfordringene i FNs fredsoperasjoner. Blant mange relevante belyste områder rettes søkelyset på den grad av motstand bidragsytende nasjoner hadde for å ta risiko fra 1990-tallet (United Nations General Assembly and Security Council, 2000, s. 9). I tillegg skisseres ansvaret personellet som allerede befinner seg i en fredsbevarende operasjon har. Rapporten ilegger samtidig sikkerhetsrådet et særlig ansvar i og utforme mandater som er sterke nok. Mandatene vil i så måte gi det operasjonelle nivået, samt den militærtaktiske rammen, forutsetninger for å oppnå målene i de ulike operasjonsområdene. Det bekreftes samtidig langt på vei at FN personell i komplekse situasjoner, har behov for å beskytte seg og andre mot voldelige aktører.

Den konkrete anbefalingen som er mest sentral, satt i kontekst av denne studien, er hvordan ROE og mandatene må være tilstrekkelig robuste. De må være konstruert på en slik måte at de kan de kan avskrekke, avverge og agere i selvforsvar. Brahimirapporten påpeker overordnet på behovet for institusjonell endring, realistiske mandater og robuste doktriner. Rapporten understreker samtidig behovet for organisasjonsutvikling på strategisk nivå. Den viser til behovet for veiledning av ledere på operasjonelt nivå, men begrenses til dette. Denne begrensningen er gjennomgående for mange primærkilder innen temaet.

HIPPO rapporten konkretiserer hvordan systemet måtte endres for å lykkes bedre. Blant annet pekte rapporten på at politikken i større grad må ivareta utforming og implementering av fredsoperasjoner. HIPPO rapporten belyste samtidig behovet for at operasjonene må være mer fleksible for å kunne respondere på hva som de på taktisk nivå møter. Et fjerde fokus i rapporten er at FN sekretariatet må bli mer fokusert på hva som skjer i felten, og at operasjonene isolert sett må ha større fokus på sivilbefolkningen som blir berørt av konflikten (High-Level Independent Panel on Peace Operations, 2015, s. 9).

HIPPO rapporten har i likhet med Brahimirapporten, påpekt behovet for tydeligere retningslinjer for benyttelse av makt. I tillegg har rapporten konkretisert at man til tross for ulike implenterte virkemidler, nye konsepter, standarder og spesialisert personell, ikke har klart å utgjøre en reell forskjell i area of operation (AO) (High-Level Independent Panel on Peace Operations, 2015, s. 22). Oppsummert er den gjennomgående terminologien i HIPPO

rapporten, så vel som Brahimirapporten, hvordan FN kan yte bedre sikkerhet for sivile i konflikter. Det er denne utfordringen som er sentral i oppgavens problemstilling. Nærmere beskrevet som behovet for å identifisere hva som vil utgjøre en forskjell i eksisterende utfordringer og hvordan det vil hjelpe.

Utover de overnevnte rapportene er det utarbeidet forskning som peker på viktigheten av hva som skal til, for at sivile i større utstrekning skal oppnå beskyttelse. Blant annet er det gjentagende budskapet at militærmakten kan oppnå større nytteverdi gjennom relevant trening i forkant av deployering. Det er samtidig understreket behov for flere soldater i AO og videre tilgang til kjøretøy og materiell tilpasset operasjonsområdet. Det overgripende budskapet som konkretiseres i rapporter og tidligere forskning, er behovet for tydelige strategier, adekvate forberedelser for personellet og tilstrekkelige ressurser (Beadle, 2010, s. 16). Slike bidrag er viktige, men likevel ikke konkrete nok om hvordan militærmakten kan lykkes.

En annen benyttet kilde er Policy - *The Protection of Civilians in United Nations Peacekeeping* av PKO/DFS, og Policy - *Authority, Command and Control in United Nations Peacekeeping Operations* av PKO/DFS. Utfordringen med kildene generelt er å få oversikt over hva som er de bakenforliggende årsakene på operasjonelt og taktisk nivå, og som viser hvorfor det er vanskelig, og hvordan det er vanskelig i en operativ setting.

I *Protection of civilians military reference guide, Peacekeeping and Stability Operations Institute (PKSOI)*, påpekes det likeledes i innledningen behovet for POC doktrine og henviser til publiserte studier (Peacekeeping and Stability Operations Institute, 2017). PKSOI beskriver ikke *bakgrunnen* hvorfor det er behov for et doktrinelt grunnlag, men det blir understreket at det er utfordringer i hvordan militærmakten appliserer makt i fredsoperasjoner. Subjektivt sett er dette den gjennomgående svakheten ved at utfordringene ikke blir beskrevet utover generelle termer i en kortfattet oppsummering innledningsvis. Kildetilfanget beskriver i liten grad eksplisitt hvor operasjonelt og taktisk nivå feiler. Under konferansen *Using Force in UN peace operations* i august 2018, ble det ytterligere bekreftet at kildene oppfattes som lite transparente og konkrete¹.

¹ Foredrag av Stian Kjeksrud, Forsker på FFI, Oslo, Akershus festning 30. august 2018.

Ved gjennomgang av et vidfang av FN dokumenter, med likeså tilnærming til hvordan FN skiller på ulike betegnelser, skapes det usikkerhet knyttet til operasjonene mandatene skal legitimeres under. De ulike beskrivelsene og benyttelsen av terminologi kan lett forvirre leseren. Utviklingen av nye definisjoner på hva en fredsoperasjon er, går i takt med stadig nye komplekse situasjoner som oppstår. Dette påvirker og inngriper i hvilke mandater fredsoperasjonene skal benytte seg av, og de områdene hvor FN makten skal implementeres. I denne tilnærmingen vil terminologien *FNs fredsoperasjoner* benyttes konsekvent gjennom hele oppgaven. Det vil innebære å inkludere fredsbevarende operasjoner som knyttes til Peacekeeping and Stability Operations Institute (PKSOI) distinkte skiller mellom *tradisjonell* fredsoperasjon under kapittel VI, og *robust* fredsoperasjon under kapittel VII.

Den juridiske forankringen for sikkerhetsrådets iverksetting av FNs fredsoperasjoner beskrives i kapittel VI, VII og VIII i FN charteret (United Nations DPKO & DFS, 2008, s. 13). I kapittel VI henvises det til fredsoperasjoner med "*Pacific Settlement of Disputes*". I kapittel VII skisseres tiltak som angår "*Action with Respect to the Peace, Breaches of the Peace and Acts of Aggression*", og kapittel VIII omhandler "*regional arrangements*" (United Nations DPKO & DFS, 2008). Kapitlene beskriver tilmålte muligheter i ulike situasjoner, som hviler i ansvaret om å oppnå og opprettholde internasjonal fred og sikkerhet.

I Kapittel VI har alle parter i konflikten konsensus tilnærming til mandatet, hvor bruk av makt begrenses til selvforsvarsrett (Peacekeeping and Stability Operations Institute, 2017, s. 7). Hvis vertsnaasjonen under kapittel VI trekker tilbake sitt samtykke, vil ikke Sikkerhetsrådet kunne opprettholde bidraget mot nasjonens vilje. Fredsoperasjoner under kapittel VI vil i utgangspunktet være konsentrert rundt en form for bistand til en konkret situasjon. Det vil innebære at POC kan inngå i slike mandater. Likevel vil støtten medføre at den militærtaktiske rammen har begrenset mulighet for benyttelse av makt. Årsaken til denne innskrenkningen er fordi trusselbasert tilnærming til beskyttelse av sivile vil være høyst usannsynlig i slike operasjoner (Peacekeeping and Stability Operations Institute, 2017, s. 7).

Sikkerhetsrådet autoriserer fredsoperasjoner hvor makt utover selvforsvar blir benyttet under kapittel VII. Det gir rett til å "*protect civilians, particularly those under imminent threat of physical violence*" (United Nations Security Council, 2013, s. 4). I det 21 århundre

autoriseres mandater med beskyttelse av sivile i under kapittel VII i FN-charteret, spesielt etter 1999 (V. K. Holt & Berkman, 2006, s. 87). Resultatet følger av verdenssamfunnets manglende evne til å beskytte sivile i Rwanda, Srebrenica, Somalia, Bosnia-Herzegovina, Haiti, Kosovo og Sierra Leone. Fokuset i denne oppgaven hviler således i fredsoperasjoner som fanger nåværende sikkerhetsituasjon, under kapittel VII.

FN var til stede fra tidlig 1990-tall under kampene i både Rwanda og Srebrenica. Flere hundre tusen hutsier og tutsier døde til tross for tilstedeværende FN personell (V. K. Holt & Berkman, 2006, s. 17). I Srebrenica skapte FN sikre områder og likevel ble flere tusen muslimer drept. Kompleksiteten og konsekvensene i tiåret etter den kalde krigen var resultatet av benyttet rules of engagement (ROE) under kapittel VI (Smith, 2007, s. 335). Retten til selvforsvar i ROEene begrenset dermed handlingsfriheten for FN personellet. Følgene ble katastrofale for sivilbefolkningen som skulle motta beskyttelse. Sikkerhetsrådet endret i de nevnte tilfeller derfor mandatet noen år inn i konfliktene til *using all necessary means*, under kapittel VII (V. K. Holt & Berkman, 2006). Benyttelse av alle nødvendige midler inkluderer benyttelse av dødelig makt.

DPKO/DFS utarbeidede policy understreker at benyttelse av alle nødvendige midler ikke skal påvirke vertsregjeringens ansvar (United Nations, 2015, s. 5). Mandatene stiller krav til å etterleve internasjonal rett og retningslinjer nedfelt i FN. De skal sikre at sivile, som ikke er en del av konflikten, er beskyttet av militærmakten i trusselsituasjoner. Kapittel VII operasjoner sikrer at soldatene kan benytte en rekke virkemidler for å beskytte sivile og retten til selvforsvar.

I situasjoner hvor vertsnasjoner ikke strekker til i å etterfølge menneskerettigheter eller internasjonal rett har FN-personell autoritet og ansvar til utføre handlinger i tråd med mandatets intensjon (United Nations, 2015, s. 7). Kapittel VII gir sikkerhetsrådet anledning til å autorisere fredsoperasjoner hvor vertsnasjon ikke samtykker: *“Should the Security Council consider that measures provided for in Article 41 would be inadequate or have proved to be inadequate, it may take such action by air, sea, or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade, and other operations by air, sea, or land forces of Members of the*

United Nations” (United Nations, 1945). Hensikten med autorisering ved bruk av makt for beskyttelse av sivile under kapittel VII, er å kunne benytte makt utover retten til selvforsvar. Det mest sentrale for oppgavens studie er fredsoperasjoner som er legitimert under kapittel VII. Dagens operasjoner i regi av FN reguleres av mandater hvor hensikten er å beskytte sivile under umiddelbar trussel.

Capstone doktrinen av 2008 har til hensikt å være retningsgivende og veiledende i FNs fredsoperasjoner. Doktrinene er således et internt dokument for sikkerhetsrådet (United Nations DPKO & DFS, 2008, s. 63). FNs fredsbevarende doktrineramme er delt inn i seks hovedserier fra 1000-6000. Seriene gir grunnleggende referanse for organisering og styring av aktuelle interne DPKO / DFS policy, veiledninger, strategier og konsepter (United Nations DPKO & DFS, 2008, s. 10). Seriene deles inn i temaer og funksjoner. I 1000-serien dekkes de grunnleggende prinsippene og hovedkonseptene og er det høyeste nivået innenfor beskrivelse av prinsipper og retningslinjer. Denne serien gir grunnlag for planlegging og gjennomføring av FNs fredsoperasjoner.

Det er 1000-serien *United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines* som er ment å tydeliggjøre den doktrinelle funksjonen av FNs fredsoperasjoner (United Nations DPKO & DFS, 2008). I tillegg finnes det en rekke andre dokumenter til Capstone doktrinen, som bidrar til veiledning innen operasjoner med POC mandat. Av disse er Brahimirapporten et fremtredende og toneangivende dokument, som nevnes eksplisitt som en av grunnene til hvordan analysen i den er utformet (United Nations DPKO & DFS, 2008, s. 10). Sistnevnte rapport identifiserte og artikulerte, som tidligere nevnt, sentrale svakheter ved tidligere operasjoner og behov for fredsoperasjoner med POC mandat.

I sikkerhetsresolusjon 2086, under punkt 8, beskriver sikkerhetsrådet hva det innebærer å gi autoritet til fysisk beskyttelse av sivile, inkludert benyttelse av makt (United Nations Security Council, 2013, s. 3). I S/RES/2086 innebærer ansvaret med beskyttelse av sivile, oppbygging og tiltrettelegging for fremtidig POC arbeid. Dette skal gjennomføres for og i samarbeid med vertsnaasjonen.

Lieutenant General (P) Carlos Alberto dos Santos Cruz peker i rapporten *Improving Security of United Nations Peacekeepers: We need to change the way we are doing business* på hvordan vold resulterer i dødsfall også i 2017 (Santos Cruz, 2017). Dette understreker behovet for å synliggjøre ulike typer trusler, og hvordan man på denne måten kan utnytte militærmakten bedre. En betydelig effekt vil potensielt være å redusere risiko for alle involverte parter. Risikoreduserende tiltak ved å planlegge etter en trusselsituasjon som militærmakten møter, vil trolig begrense dødsfall for militært personell og beskytte sivile i økende grad. I rapporten illustreres økningen av dødsfall av FN personell deployert i FNs fredsoperasjoner. Blant annet er økning i dødsfall under folkemordet i Rwanda eksplisitt nevnt.

Fredsoperasjonen i Rwanda (UNAMIR) var et bidrag med POC mandat under kapittel VI, og senere kapittel VII etter resolusjon 918 (1994), (V. K. Holt & Berkman, 2006). Årsaken til tiltakende dødsfall er, ifølge rapporten, at FN ikke i tilstrekkelig grad oppnår forståelse for situasjonen de befinner seg i. Samtidig som adekvat applisering av makt ikke forekommer (Santos Cruz, 2017, s. 9). Denne utfordringen er blant blant annet et av hovedformålene som konseptet utarbeidet av FFI og NODEFIC forsøker å dekke.

I befatning med nevnte henvisninger var søken etter andre tilnærminger som drøftet tematikken et mer inngående et behov. Victoria Holt og Tobias C. Berkman beskriver og drøfter i *The impossible mandate? Military preparedness, the responsibility to protect and modern peace operations*, behovet for et operasjonelt konsept i en militærtaktisk ramme. Boken er relevant fordi den stiller spørsmålstegn ved hvordan man kan operasjonalisere behovet for beskyttelse av sivile (V. K. Holt & Berkman, 2006). Boken påpeker utpregede svakheter i gapet fra *the impossible mandate* til å skape *the possible mandate*. Avslutningsvis i boken finner man oversikt over ulike FN resolusjoner, og operasjoner med implikasjoner av beskyttelse av sivile (V. K. Holt & Berkman, 2006). Boken tar for seg mandater, rule of engagement (ROE), hvordan doktriner tolkes og hvordan man i større grad kan forbedre operasjoner i FN regi.

Boken fokuserer ikke på hvordan operasjonelt og taktisk nivå løser ulike trusselsituasjoner, eller hvordan de bør gjøre det. Det hadde vært nyttig for å få ytterligere oversikt. Denne

kilden er informativ, men tar for seg i stor grad det overordnede behovet. Derfor er boken til Rupert Smith et supplement, som beskriver hvordan militærmakten kjemper i befolkningen (Smith, 2007). Smith oppsummerer seks trender som beskriver endringene i måten vold benyttes (Smith, 2007, s. 269). Boken fanger essensen av historisk fatale konsekvenser og humanitære lidelser, samt hvordan makt blir anvendt i det 21 århundret. Det finnes flere gode historiske beskrivelser for å få forståelse av hvordan fredsoperasjoner og militær planlegging kan gjennomføres.

Holt og Berkman stiller spørsmålene (min oversettelse): 1) er de militære styrkene forberedt på å lede operasjoner som skal respondere på *genocide*?, og 2) er styrkene som er deployert i fredsoperasjoner forberedt på å beskytte sivile, samtidig som militærmakten skal utføre andre oppdrag? (V. K. Holt & Berkman, 2006, s. 9). Det er i denne forbindelse at behovet for operasjonell rådgivning og forberedelser blir understreket. I en uavhengig studie, som Holt er medforfatter av, blir gapet mellom manglende rådgivning, planlegging og forberedelser i policyer nok en gang bekreftet (V. Holt, Taylor & Kelly, 2009, s. 8). Studien viser til POC som et feltarbeid, hvorpå tolkning og implementering av mandatene er en del av rollen til FN i fredsoperasjoner (V. Holt et al., 2009, s. 8). Konseptet til FFI og NODEFIC har til hensikt i å bedre dekke dette gapet i fremtidige fredsoperasjoner, ved og gi retning til det operasjonelle nivået i ulike trusselscenarioene.

DPKO/DFS Policy referer til studien *protecting civilians in the context of UN peacekeeping operations: Successes, Setbacks and Remaining Challenges*, skrevet av blant annet Victoria Holt (United Nations, 2015, s. 21). Denne referansen i DPKO/DFS Policy gir verdi og legitimitet for hvordan FN ser på utfordringene knyttet til POC. Konseptet til FFI og NODEFIC har i forlengelse av dette til hensikt å komplimentere DPKO/DFS Policy. I sum gir dette konseptet en betydelig legitimitet i hvordan teorien kan bidra til en ytterligere forståelse av ulike trusselscenarioer. Dette gjelder særlig i hvordan militærmakten kan, eller ikke bør, benyttes i de ulike scenarioene de blir deployert i. Hensikten er samtidig å kunne benytte makt mer effektivt, i de ulike trusselsituasjonene de taktiske enhetene møter (Kjeksrud et al., 2016).

Stian Kjeksrud beskriver i kapittelet *The utility of force for protecting civilians*, i boken *Protection of civilians*, hvordan man kan oppnå forståelse for hvordan militærmakten kan

beskytte sivile (Mamiya, Sheeran, Weller & Willmot, 2016, s. 329). Kjeksrud har analysert empiriske data som viser at sivile vil beskyttes i større grad dersom militærmakten responderer med tilpassede metoder for en spesifikk type voldsutøver (Mamiya et al., 2016, s. 349). Dette innebærer i større utstrekning en forståelse for hva militærmakten møter i operasjonsområdet de deployerer i. Forskningen til Kjeksrud og Beadle skiller seg fra tidligere rapporter og analyser, ved at de har kommet frem til hvordan militærmakten kan beskytte sivile ved at virkemidlene tilpasses voldsutøveren.

2.3 Konseptet Protecting civilians from violence

Konseptet utarbeidet av Kjeksrud, Beadle og Lindquist inneholder teori som skiller seg fra annen forskning. Det overgripende budskapet i konseptet er tredelt: 1) en økt forståelse av hvordan militærmakten kan beskytte, 2) en felles forståelse for truslene sivile møter i forkant av deployering, og 3) skisserer hvordan militærmakten skal gå frem for å lykkes i å tilpasse utnyttelsen av makt i møte med voldsutøveren (Kjeksrud et al., 2016, s. 6). Som tidligere nevnt i kapittel 2.2, har rapporter og annen forskning pekt på behovet for tydelige strategier, adekvate forberedelser for personellet og tilstrekkelige ressurser. Måten denne teorien skiller seg fra annen forskning på er en konkretisering av kunnskap og tiltak, som har til hensikt å oppnå beskyttelse. Denne studien velger å se på om kunnskap som teorien formidler, og hvordan den skiller seg fra annen tidligere forskning på, potensielt vil endre måten militærmakten benytter trusselbasert tilnærming mer effektivt.

Konseptet legger vekt på ulike scenarioer, med et spenn fra hva som er *minst* voldelig til hva som er *mest* voldelig. Scenarioene beskriver ulike trusler som kan oppstå i fredsoperasjoner med POC mandat. Dette gir kunnskap til operasjonelt nivå om hvilken overordnet risiko det innebærer å deployere i de ulike POC scenarioene. Konseptet tar utgangspunkt i at sivile blir utnyttet slik at voldsutøveren kan realisere egne målsetninger. Et eksempel fra konseptet er at utrydning av mennesker i bestemte grupper er kjente taktikker som benyttes i et *genocide* (folkemord) scenario (Kjeksrud et al., 2016, s. 35). Informasjonen konseptet gir til det operasjonelle nivået, gir en forventning om hvordan situasjonen på bakken vil utvikles om man implementerer militærmakt i situasjonen. Operasjonelt nivå vil på samme tid kunne foreta vurderinger om hvilke tiltak den militærtaktiske rammen skal benytte i et slikt scenario.

Teorien i konseptet formidler kunnskap som deles inn i 8 ulike trusselsscenarioer, herunder: 1) *mob violence*, 2) *post-conflict revenge*, 3) *insurgency*, 4) *predatory violence*, 5) *communal conflict*, 6) *government repression*, 7) *ethnic cleansing* og 8) *genocide* (Kjeksrud et al., 2016, s. 12-13). Årsaken til at det er viktig å dele inn teorien i trusselsscenarioer, er fordi det påvirker militærmaktens måte å reagere på og hvordan trusselsituasjoner håndteres. Denne oppgaven benytter trusselsscenarioene *insurgency* og *communal conflict* som utgangspunkt for å teste teorien i konseptet. Operasjonalisering av teori, og videre inngående drøfting av benyttede scenarioer, blir løftet frem i oppgavens metode- og analysekapitler.

Trusselsscenarioene beskriver hvordan aktører, som benytter vold mot sivile for å oppnå egen vinning, benytter ulike strategier for å oppnå egne målsetninger. Kjeksrud, Beadle og Lindquist benytter begrepene *perpetrator* og *rationale*, når de skisserer strategi og taktikk for hvordan identifisere trusselsituasjoner og utførelsen av de (Kjeksrud et al., 2016). Hensikten er å gi tilstrekkelig innsikt i hvilke forventede atferder voldsutøvere har i de ulike scenarioene.

Årsaken til hvorfor konseptet beskriver ulike utfordringer knyttet til ulike trusselsscenarioer, er at en situasjon som er *mest* voldelig ikke kan håndteres likt som en situasjon som er *minst* voldelig. Operasjonelle planleggere skal i et *genocide* scenario, som er mest voldelig, implementere tiltak for å forebygge spennvidden i eksempelvis voldtekt, massedrap og ødeleggelse av leirer. I et *genocide* scenario er det forventet at majoriteten i en gruppe blir drept innen relativt kort tid (Kjeksrud et al., 2016, s. 38). Dette innebærer en rekke situasjoner hvor militærmakten opererer svært nær et potensielt dødelig utfall, et psykososialt miljø som er krevende for soldatene. Det stiller krav til militære planleggere om å forutse hvilke situasjoner den militærtaktiske rammen vil kunne befinne seg i. I forlengelse av dette vil planleggerne måtte implementere forventede tiltak som beskytter sivile i økt grad. Intensjonen med konseptet er å konkretisere utfordringene militærmakten vil stå overfor i en gitt operasjon, for å skape bedre situasjonsforståelse. Det operasjonelle nivået vil på denne måten planlegge slik at det taktiske nivået, kan applisere makt i forhold til trusselsituasjon de befinner seg i.

Lt. Gen. Romeo Dallaire var styrkesjef i UNAMIR under *genocide* scenarioet i Rwanda. I bidraget *Shake hands with the devil: The failure of humanity in Rwanda*, beskriver Dallaire at han i motsetning til å benytte makt, var nødt til forhandle med djevelen. Det tolkes dit hen at

Lt. Gen. Romeo Dallaire hadde vært villig til å benytte makt, om mulighetene hadde vært til stede. Brahimirapporten understreker at det internasjonale samfunnet var delvis årsak til de fatale konsekvensene i Rwanda. Feilen lå i benyttelsen av styrken på bakken for å motarbeide åpenbar ondskap (United Nations General Assembly and Security Council, 2000, s. 9). I dette tilfellet vil rammen av konseptet til FFI og NODEFIC gi mulighet til å planlegge strategier i forkant av deployering. Det er verdien og variablene i dette gapet denne studien søker å finne svar på.

I forbindelse med lansering av konseptet blir Alexander Beadle og Stian Kjeksrud intervjuet av FFI. I intervjuet beskriver de at forskningen har pågått siden 2009, og funnet ut at de vanligste scenarioene i fredsoperasjoner er følgende: 1) *Insurgency*, 2) *Predatory violence* og 3) *communal conflict* (Forsvarets forskningsinstitutt, 2016). I forlengelse av dette blir anvendelsen av militærmakten beskrevet som ulik i de forskjellige scenarioene. Det vil si at militærmakten i scenarioene kan utgjøre en forskjell i større eller mindre grad, men også gjøre mer skade enn nytte (Forsvarets forskningsinstitutt, 2016). Denne studien tar for seg, som tidligere nevnt, to av de vanligste scenarioene; *insurgency* og *communal conflict*.

Konseptet deler inn taktisk respons i fire faser, hvor samtlige åtte scenarioer blir dekket og beskrevet i denne kontekst. I tabell 5.3, beskriver konseptet *response phases, potential responses* og *potential challenges and pitfalls*. I et tenkt *insurgency* scenario beskriver innholdet i konseptet at ved å utføre offensive operasjoner i slike situasjoner vil det kunne føre til unødige humanitære lidelser (Kjeksrud et al., 2016, s. 30). Et annet utfall er at skillet mellom POC og kampen om å nedkjempe voldsutøveren blir hvisket ut (Kjeksrud et al., 2016, s. 30). Forholdene mellom valgene operasjonelle planleggere tar, og den taktiske utøvelsen av den, er således avhengig av hverandre for å lykkes. Dette vil i særlig grad belyses i analysen av primærkildene i denne studien.

Hvis operasjonelle planleggere ikke har et bevisst forhold til potensielle utfordringer implementerte tiltak vil kunne gi, vil det trolig forårsake tiltakende utnyttelse av sivile (Kjeksrud et al., 2016, s. 30). Alexander Beadle redegjør for implikasjoner som kan oppstå i planlegging av militære POC operasjoner, i bidraget: *Protection of civilians - military planning scenarios and implications* (Beadle, 2014, s. 9). Beadle underbygger forståelsen av hvordan militærmakten kan redusere vold, og på den andre siden øke faren med bakgrunn i

hvordan styrken benytter makt. Et viktig poeng i denne forbindelse er at overveielser om bruk av makt, må sees i lys av hvilke taktikker voldsutøveren benytter seg av (Beadle, 2014, s. 66-67). Et sentralt spørsmål i deployeringsfasen for operasjonelle planleggere, er å avgjøre hvilke taktiske responser som er hensiktsmessige. Håndtering av ulike scenarier avhenger av forståelsen av hvilke rasjonale og taktikk voldsutøveren besitter.

Konseptet deler de åtte POC scenarioene inn i fem overordnede beskrivende kategorier i tabell 2.1. Alle scenarioene deles videre inn i: *actor type*, *rationale*, *strategies an tactics*, *necessary perpetrator capabilities* og *expected outcome* (Kjeksrud et al., 2016, s. 12). I et tenkt *predatory violence* scenario, hvor benyttelse av militærmakten trolig er større, skisseres bortføring og storskala fordrivelse som et potensielt utfall. I et slikt *predatory violence* scenario vil operasjonelle planleggere kunne være avhengig av en mer offensiv tilnærming for å lykkes (Forsvarets forskningsinstitutt, 2016). Dette ligger nært rasjonale for voldsutøveren i å utnytte sivile for å oppnå egen vinning.

Taktikken som benyttes i et *predatory violence* scenario er blant annet rekruttering med makt, voldtekt og brutalitet mot mennesker som oppfattes som myke (Kjeksrud et al., 2016, s. 12). En av hovedutfordringene for ledere er å sikre at ansvaret om tilstrekkelig utførelse er i takt med gjeldende ROE. Det er deres ansvar å forsikre seg om at taktisk nivå forstår og etterlever operasjonens ROE (United Nations, 2015, s. 6). I DPKO/DFS Policy (2015) beskrives potensielle utfall av manglende evne til å lede taktisk nivå. Likevel nevner ikke policyen hvordan en kan oppnå godt lederskap.

Konseptet beskriver i kapittel 3 om hvordan man går frem for å analysere tidlige varsler på et scenario i et bestemt AO. Dette gir i sum operasjonelle planleggere forutsetning for å planlegge tiltak i ulike situasjoner hvor sivile skal beskyttes. I de åtte scenarioene er eksempelvis *mob violence* det minst voldeligste scenarioet, mens *genocide* representerer det mest voldelige (Kjeksrud et al., 2016, s. 8). Den militærtaktiske rammen skal med informasjonen i konseptet få tilstrekkelig oversikt om hva som kjennetegner slike scenarier og handle deretter.

2.4 Oppsummering

Kapittel 2 er oppgavens teoretiske rammeverk for de overordnede dokumenter i befatning med POC operasjoner. Kapitlet inkluderer andre sentrale bidrag, som et resultat av et bredt engasjement innenfor fagfeltet. FNs ambisjoner og utfordringer ved å tilstrekkelig beskytte sivile i fredsoperasjoner er belyst i dette kapitlet. Dette gir gode overordnede forutsetninger for videre arbeid i analysedelen og drøfting.

Studien tar som utgangspunkt at kunnskap er gjentatte ganger påpekt som et sentralt behov for hvordan FN skal evne å beskytte sivile. Likevel ser det tilsynelatende ut til at tilført kunnskap de siste to tiår ikke har hatt betydelig verdi. Derfor er det viktig at man analyserer om kunnskap er uløselig knyttet sammen med håndtering av situasjonen og dermed kan potensielt i større grad lykkes med beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner.

3 Metode

3.1 Generelt

I dette kapitlet vil forskningsmetoden og strategien som er valgt presenteres. Oppgaven er kvalitativ med fokus på intervju og studie av sekundærlitteratur. Prosjektet gjennomføres som en casestudie, fordi den ønsker svar på hva som skjer i en spesiell kontekst. Hensikten ved å benytte denne metoden for datainnsamling, er å styrke oppgavens gyldighet og pålitelighet. Studien ønsker svar på hvordan kunnskap potensielt vil ha en effekt, knyttet til løsning av eksisterende utfordringer innenfor fagfeltet beskyttelse av sivile.

3.2 Metodisk tilnærming

I boka *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* fra 2015 beskriver Jacobsen (Jacobsen, 2015, s. 15-16) hvordan forskeren må ha en strategi for hvordan man går frem, og at strategien er metoden. Strategi handler med andre ord om oppgavens design, hvor tema og problemstilling har til hensikt å beskrive hva vi vil vite for å forstå det bedre. Metoden handler om valg av data og hvilket kildetilfang oppgaven benytter for å tilnærme seg forskningen på en troverdig måte (Jacobsen, 2015, s. 16). Denne studien benytter en eksplorerende problemstilling med kvalitativ tilnærming. Oppgaven løses som en komparativ casestudie - eller beskrevet med andre ord: en sammenlignende casestudie. Hensikten med forskningen er å avdekke hvilke variabler som er relevante, og hvilke verdier som finnes i variablene. Det er i forlengelse av dette viktig å påpeke at Jacobsen hevder at kvalitative tilnærminger ofte vil ha *høy relevans* (Jacobsen, 2015, s. 129). Dette er en klar fordel når studien forsker på et tema som omhandler menneskelig atferd og kunnskap.

Formålet med denne oppgaven å avdekke meningssammenhenger og analysere og fortolke meningsforholdene. Fokuset vil være på sannsynlige årsaksforhold. Med bakgrunn i dette vil innsamling av data gjøres ved hjelp av en todelt intervjuguide. Innsamlingen av data gjennomføres derfor i to distinkte faser: 1) innhenting av data til intervjukjema del 1, og 2) som videre bygger direkte på den innhentingen av data til intervju del 2 (Creswell, 2014, s. 224).

En utfordring som er viktig å være bevisst på med denne valgte metoden, er å få frem så mange nyanser som mulig. Formen krever konsentrasjon om relativ få enheter (Jacobsen, 2015, s. 133). I denne studien innebærer dette 6 respondenter i del 2 av intervjuene. Likevel vil summen av arbeidet med intervjuene i del 1 og del 2 være omfangsrik, herunder forberedelser, gjennomføring, transkribering og analyse av innholdet (Jacobsen, 2015, s. 45).

En hovedutfordring med valgt metode er å analysere og systematisere informasjonen på en god måte (Jacobsen, 2015, s. 178-181 og 197-202). Teori og dybdeintervju i kombinasjon med caseløsningene, som metodisk tilnærming, vil kreve tid og ressurser. Dataene vil være komplekse og vil derfor i stor grad kreve strukturering (Creswell, 2014, s. 218-219). Etterhvert som arbeidet skrider frem, vil nyansene og egen kunnskap gi mer rikdom til oppgaven. Samtidig er utfordringen å ferdigstille forskningen mot slutten, hvor man har mest kunnskap om temaet. Det er først i slutfasen at man må erkjenne at arbeidet har funnet svarene studien søker og konkludere om at analysen er gjennomført.

Jacobsen peker i denne forbindelse på fire forhold hva analyse av kvalitative data angår, som har til hensikt å hente ut informasjon av det som er samlet inn: 1) *dokumentasjon*, 2) *utforskning*, 3) *systematisering* og 4) *sammenbinding* (Jacobsen, 2015, s. 199). Det er detaljene i intervjuene og dokumentene som i sum kan gi ny innsikt. Det vil derfor være en veksling i den kvalitative analysen mellom deler og helheten. Analysen har til hensikt å gi svar på problemstillingen ved å belyse variablene i den. Teoriens funksjon er å sy sammen helheten. Temaene skaper et naturlig skille. De kan samtidig på en enkel måte forenkle utsiling av detaljinformasjon og dermed presentere den på en mer oversiktlig måte. Inndeling av analysen i den avhengige og uavhengige variabelen har til hensikt å systematisere svarene, og sy sammen helheten på en god måte.

Forskning krever at empirien som samles inn skal være gyldig (valid) og pålitelig (reliabel). Disse to kravene er uavhengig av hvilken metode undersøkelsen gjennomføres i (Jacobsen, 2015, s. 16-17). Empirien er så god som de dataene man samler inn i de første fasene, og gyldigheten avhenger derfor av hvilke data forskeren innhenter. Det er viktig at man er kritisk til hva man samler inn og hvordan materialet analyseres.

Hvor gyldig studien er vurderes opp mot i hvilken grad dataene gir de rette svarene, om det favner det man skal forske på, og om de er nøyaktige nok (Leanne C. Powner, 2015, s. 138).

Creswell beskriver i boken *research design* at forskeren må være nøyaktig i funnene (Creswell, 2014, s. 201). Jacobsen peker på at funnene skal kunne generaliseres også i andre sammenhenger (Jacobsen, 2015, s. 17). Respondentene i denne studien vil gi mulighet for innhenting av data som sekundærlitteraturen ikke gir. Hensikten er at intervjuene skal gi en bredde av praktisk erfaring, med formål å dekke gapet i dokumentanalysen. En annen måte å se på tilnærmingen til forskningen på, er å finne ut i hvor stor grad funnene representerer en virkelighet utenfor forskerens og respondentens virkelighet. Derfor er dokumentanalysen viktig sett i lys av om gyldigheten har blitt styrket. Jacobsen hevder at kvalitativ metode har en styrke ved at de kan teoretisk generaliseres (Jacobsen, 2015, s. 237).

På den ene siden er kvalitativ generalisering omtalt som en begrenset verdi i forskningen, da den ikke er tiltenkt å generalisere funnene utenfor studien (Creswell, 2014, s. 203). Styrken til kvalitative studier er på den andre siden å forske på en bestemt kontekst. Yin påpeker at funnene i kvalitative studier kan generaliseres i noen grad (Yin, 2009). Fagfeltet beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner er forsket på og studert i mange tilfeller. Bidragsytere nasjonalt og internasjonalt, sivil og militært, har deltatt i dette arbeidet. FFI har gjennom flere rapporter og forskningsprosesser kontinuerlig bidratt til utarbeidelse av verktøy, som har til hensikt å skape bedre forståelse. Bidragene beskrives som sentrale for å kunne dekke gapet i hvordan lykkes bedre i operasjoner med POC mandat. Likevel er det behov for ny kunnskap og en annen tilnærming til problemstillingen. Denne studien undersøker hvilken verdi bidragene potensielt vil ha. I dette tilfellet bidraget med konseptet "*Protecting civilians from violence*".

3.2.1 Valg av respondenter

Respondentene ble valgt fordi de har direkte kjennskap til benyttelse av militærmakt. De har nødvendigvis ikke erfaring eller inngående kunnskap om FNs fredsoperasjoner. Likevel representerer de et tverrsnitt av offiserer som jobber, eller vil jobbe på operasjonelt nivå i fremtiden. Offiserene har betydelig erfaring, ansiennitet og representerer mangfoldet av ansatte i Forsvaret på mellomleder- og ledernivå. Respondentene er et tilfeldig utvalg i en klasse som fullfører stabsstudiet på vårparten 2019, og deltidsstudenter som gjennomfører master i militære studier, 2017-2020. En av fordelene med denne populasjonen er at respondentene kan skildre egne erfaringer og oppfatninger om temaet som er basert på

eksempler fra virkeligheten. Dette gir grunnlag for en rik og detaljert beskrivelse, som sekundærlitteraturen i stor grad ikke gir.

Tilnærmingen til hvem som gir informasjon, og hvordan de fremstiller den, er nært knyttet til studiens pålitelighet. I arbeidet med bearbeidelse av informasjonen som er gitt, er forskeren avhengig av at det som tilkommer er sannferdig og troverdig. Intervjuskjemaene i denne studien er utarbeidet på en slik måte at spørsmålene er åpne, slik at respondenten kan utforme svar basert på sine betraktninger og sitt kjennskap til temaet. Intervjuguiden i del 2 er ikke uttømmende og annen informasjon som gir studien nyanserikdom, er en styrke. Jeg anser at dette er en god tilnærming for å dekke behovet for informasjon, samtidig som forskeren ikke styrer hvilken informasjon som samles inn.

Halvparten av respondentene fra intervju del 2 er personer som benevnes som *førstehåndskilder* (Jacobsen, 2015, s. 188-189). Dette er offiserer som har erfaring og kunnskap om FN. Den andre halvparten representerer *andrehåndskilder* (Jacobsen, 2015, s. 188-189). Det vil innebære at offiseren ikke nødvendigvis har erfaring fra POC arbeid, samtidig som de har svart på en slik måte at de skiller seg fra de andre besvarelsene. Andrehåndskildene er av den gruppen som ikke har erfaring fra FN operasjoner, men kan samtidig ha erfaring fra andre internasjonale operasjoner i regi av NATO. I denne studien vil andrehåndskilder være like interessante som førstehåndskilder.

Respondentene ble først gjort oppmerksom via biveileder at en student vil gjennomføre del 1 av intervjuet påfølgende uke. Biveileder underviser klassen i tidsrommet intervjuene skal gjennomføres. Studieadministrasjonen sendte deretter informasjon ut pr. e-post til elevene, med vedlagt informasjonsskriv med samtykkeerklæring. Påfølgende uke ble det via studieadministrasjonen avtalt at jeg skulle introdusere meg selv og prosjektet for stabsstudentklassen for og deretter gjennomføre del 1.

Halvparten av studentene som deltok i studien på stabsstudiet, gjennomførte undersøkelsen i klasserommet, og resterende leverte besvarelse pr. e-post. Informasjon til masterstudentene på deltid ble gitt muntlig til hele klassen. Respondentene besvarte pr. e-post, da de hadde full undervisning de dagene det var satt av tid for å gjennomføre del 1. Det ble understreket for

respondentene at deltakelse var frivillig. De ble informert om at de aktuelle respondentene ville få forespørsel om deltakelse på del 2 pr. e-post innen kort tid. Ca:100 elever ble forespurt om deltakelse i del 1. Målet var å innhente data fra minimum 20 respondenter i del 1. Resultatet ble 16 respondenter, hvor 6 ble valgt ut til intervju i del 2.

Det var naturlig å tro at de vil representere operasjonelt nivå, og bekle stillinger i NATO og FN, hvor POC er en del arbeidsoppgavene. På samme tid vil studentene både med og uten erfaring fra FN operasjoner i stor grad bidra til oppgavens overførbarhet (Jacobsen, 2015, s. 17). Det vil være nærliggende å tro at den eksterne gyldighet vil være noe begrenset, til tross for hvordan denne studien går frem for å fylle gapet. Intervjuguiden, med både caseløsning og intervjudelen, sammen med dokumentanalysen, har til hensikt å styrke oppgavens eksterne gyldighet innenfor fagfeltet.

Respondentene fikk ikke tilgang til data som kunne gi respondentene inngangsverdier til besvarelsen. Caseløsningene er utformet på en slik måte at respondentene ikke kan tolke frem hva de tror er ønsket svart. Det er svarene som er interessante, nettopp fordi de på den ene siden kan gi indikasjon på om kunnskap om trusselsituasjoner ikke er viktig. På den andre siden kan svarene vise at de har en betydelig verdi. Utvalget er todelt: 1) den ene halvdel som hadde erfaring fra FN operasjoner, uavhengig av svar, og 2) den andre halvdel som ikke hadde erfaring fra FN operasjoner, uavhengig av om de skilte på caseløsningen eller ikke.

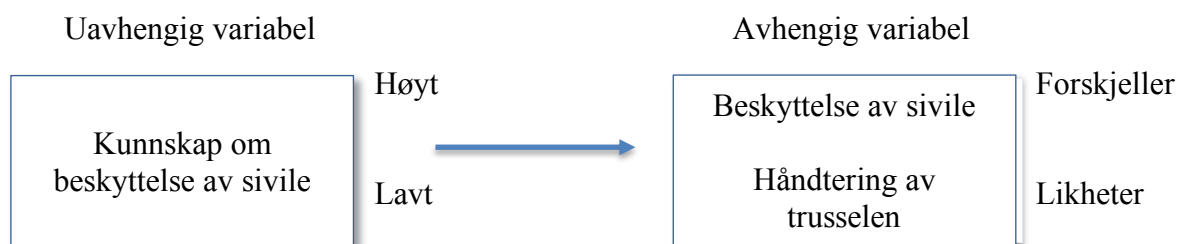
Intervjuet er delt inn i to overordnede deler. Intervjuskjema del 1 består av caseløsning med to trusselscenarioer, med påfølgende spørsmål. Intervju del 2 er intervjubasert og gjennomføres ansikt til ansikt. Valg av respondenter i del 2 er basert på svarene gitt i intervju del 1. Caseløsningene besvares av flere respondenter. Hensikten med første del er å innhente mer informasjon, slik at man kan analysere svarene som gitt og deretter få dybdekunnskap til intervju del 2. Den andre delen er intervjuer, som består av et utvalg av respondenter som svarte på intervjuskjema del 1.

En annen fordel ved metoden som er valgt, er fleksibilitet og rom for endring av problemstillingen underveis, etter hvert som ny informasjon kommer til (Jacobsen, 2015, s.

129-134). En mulig utfordring med denne metoden er at arbeidet blir mer komplekst etter hvert som dataene analyseres dersom det dukker opp andre forklaringsvariabler enn de man i utgangspunktet ønsket å undersøke. Det er dermed en fordel at endringer reduseres til et minimum jo lengre ut i studien man kommer og at valgene som er tatt redegjøres for.

3.2.2 Gjennomføring av undersøkelsen

Forholdene i denne studien konkretiseres gjennom ulike spørsmål i intervju del 1 og del 2. I intervjukjema i del 1 må respondentene krysse av på alternativene ja eller nei, om de har erfaring fra FNs fredsoperasjoner og NATO- operasjoner. Det viktigste å få til for å avdekke om høy eller lav kunnskap utgjør en forskjell, er å tydeliggjøre et skille mellom oppgavens avhengige variabel (AV) og uavhengige variabel (UV). Det er etter at intervjuene er gjennomført at man kan drøfte hvem som har lav eller høy kunnskap.

Figur 2: Illustrasjon av studiens uavhengig og avhengig variabel.

Innledningsvis ser studien på den avhengige variabelen, om respondentene skiller eller ikke skiller på hvordan man håndterer trusselsituasjonene. Trusselsituasjonene er i denne sammenheng omtalt som caseløsning beskrevet i intervju del 1. Den andre hensikten med caseløsningen er å se om respondentene fanger opp nyansene i de ulike trusselsituasjonene, og om de responderer likt, ulikt eller med ulike variabler.

Caseløsningen bør løses slik at man skiller på hvordan man skal benytte militærmakten i de ulike situasjonene. Teorien beskrevet i konseptet skiller mellom ulike trusselaktører, at overgriperne har ulikt rasjonale, ulike strategier og taktikker, og kapasiteter med ulike forventede utfall. Jeg leter etter om respondentene skiller og hvilke skiller de i så fall gir. Den uavhengige variabelen, kunnskap om POC, søker å finne svar på om det er tydelig skille i svarene for hvordan man håndterer trusselsituasjoner med militærmakt. Intervjuene er sentrale i denne delen. Samtidig som resultatene i den avhengige variabelen legges til grunn for hvordan studien går frem for å drøfte kunnskap om POC.

Avhengig og uavhengig variabel deles inn på følgende måte:

- 1) AV: Studien ser nærmere på hvordan respondentene håndterer de ulike trusselsituasjonene, og om de skiller i håndteringen av dem.
- 2) UV: Studien analyserer om respondentene med erfaring fra internasjonale operasjoner, har lav eller høy kunnskap.
- 3) UV: Studien analyserer i dybdeintervjuene om respondentene har lav eller høy kunnskap.

Hvis respondentene har variasjon på begge variablene, er det noe annet enn kunnskap som påvirker valg av løsning. Hensikten er å finne ut om konseptet er formålstjenlig, og et hjelpemiddel som ytterligere bør implementeres i FNs fredsoperasjoner. Erfaring med beskyttelse av sivile likestilles her med deltagelse i FN operasjoner, jobber/har jobbet i FN, eller har erfaring fra nasjonalt arbeid innenfor temaet.

Det er ikke nødvendigvis tydelig identifisert samsvar ved at de med erfaring fra FN operasjoner skiller trusselscenarioene i intervjukjema del 1. Videre er det ikke sikkert at de som har erfaring fra NATO operasjoner, ikke skiller på caseløsning i del 1. Hvis de som har generell kunnskap skiller på trusselsituasjonene i caseløsning i intervju del 1, vil det være interessant å undersøke hva som gjør dette. På den ene siden er det interessant dersom de har oppfattet at trusselsituasjonene som presenteres er ulike og krever forskjellige løsninger. På den andre siden er det mer utfordrende å fange skillene hos offiserene med nyansert kunnskap. Jeg ønsker på denne måten å problematisere *i hvilken grad de mener at kunnskap om truslene i et område er avgjørende for at man skal lykkes i å beskytte sivile i FNs fredsoperasjoner*. Dette blir min tolkning for å kunne oversette teori til undersøkelse. Det er relasjonene mellom disse som står sentralt.

I den avhengige variabelen leter man i svarene til respondentene etter kriterier som kan indikere at de har valgt rett måte å håndtere trusselsituasjonen på. Teorien benytter begrepene *masse og fart*, og *å holde området*, som er to ulike måter å tilnærme seg benyttelse av militærmaktens ressurser på (Kjeksrud et al., 2016, s. 30-32). Det ble derfor valgt å dele inn svarene til respondentene i to kategorier utfra visse kriterier. Den ene kategorien er *masse og*

fart, og den andre å *holde området*. Det er innholdet i svarene fra respondentene, som kan gi drøftingen forutsetninger for å måle de bestemte variablene.

Kriteriene i den AV, under *insurgency scenarioet*, er for eksempel delt inn fem kriterier, herunder: 1) defensive operasjoner, 2) bistå i støtte til vertsnasjonens sikkerhetsstyrker, 3) safe havens, 4) patruljering og 5) klarere for IED. Beskrevet med andre ord: *holde området*. Kriteriene i de to ulike fremtidsbildene vil naturligvis være ulike.

For å illustrere et eksempel på et tiltak i kategorien å *holde området*, er kriteriet safe haven et tydelig kriterium som står til motvekt i et *masse og fart* scenario. FN oppretter safe havens når et område anses å være beskyttet i en krigssone. Det kan være et bestemt territorium eller by som er plassert under beskyttelse av FN. For styrkene innebærer det å holde området for tilsiktede angrep. Safe havens er å anse som et defensivt tiltak. Hensikten ved å dele inn besvarelser utfra et sett kriterier, er at besvarelsen kan kategorisere om respondentene skiller på de to ulike trusselsscenarioene.

Kriteriene samsvarer i stor grad med innholdet i konseptet *Protecting civilians from violence* hva håndtering av trusselsituasjonen angår. Respondentenes besvarelse analyseres i henhold til kriteriene, og innholdet i dem sees inngående på i studiens drøfting. Det er ikke nødvendigvis slik at respondentenes besvarelser vil inneholde samtlige kriterier nevnt over. Likevel vil det være nærliggende å tro at besvarelsene har ett eller to fokusområder, med noen påfølgende ressurser som kan bidra ytterligere til å løse trusselsituasjonene. Det vil være viktig i analysen av besvarelsen å inkludere informasjon som kan indikere usikkerhet.

I den uavhengige variabelen, som analyserer om respondentene har høy eller lav kunnskap om POC, drøftes svarene i tre steg. I steg 1 starter analysen med den enkleste formen: den eksterne som tar for seg gruppene som helhet, gjennom å undersøke respondentene med erfaring fra internasjonale operasjoner. Hensikten er å måle om respondentene med erfaring i internasjonale operasjoner har mer kunnskap om POC, enn de som ikke har erfaring fra internasjonale operasjoner.

Funnene kan potensielt bidra til å gi svar på om det foreligger skiller hos respondentene som har høy kunnskap om POC, og de som har lav kunnskap om POC. I denne sammenhengen må

man ta høyde for at funnene viser at det er vanskelig å slå fast hvorvidt respondentene har høy eller lav kunnskap. Svarene fra respondentene med erfaring fra internasjonale operasjoner er relevant å måle, fordi det ligger en viss forventning om at offiserer som representerer dette nivået vil gi konsise svar.

I steg 2 analyseres besvarelsene fra gruppen med FN-erfaring, og gruppen med NATO-erfaring hver for seg. FN og NATO er to ulike organisasjoner som fremfor alt organiserer strategisk, operasjonelt og taktisk nivå på forskjellige måter. Tradisjonelt bidrar de i ulike former for internasjonale operasjoner med påfølgende ulike fullmakter og trusselsituasjoner. Det vil være nærliggende å tro at slike aspekter vil påvirke funnene i analysen, siden erfaringene vil være divergende. Det er imidlertid ikke nødvendigvis slik. Det vil derfor være et behov for se nærmere på om aspektene nevnt over vil innvirke i analysen av den uavhengige variabelen. Hensikten med analysen i steg 2 er ytterligere å gå videre for å måle om respondentene har lav eller høy kunnskap om POC.

I steg 3 går studien dypere inn for å se om data fra intervjuene kan måle respondentenes kunnskap om POC. Besvarelsene gitt i dybdeintervjuene skal analyseres inngående for å undersøke hvert enkeltes kunnskaper om POC. I likhet med den avhengige variabelen vil det være behov for å skissere kriterier, for å finne svar på om respondentene har høy eller lav kunnskap. Kriteriene har til hensikt å tydeliggjøre hva som forventes å reflektere høy eller lav kunnskap. Respondentene som ikke har erfaring med FN-operasjoner og POC, kan ikke forventes å svare i tråd med innholdet i konseptet. Denne gruppen kan heller ikke forventes å svare med inngående forståelse for utfordringer som operasjonelt nivå møter i FN.

I steg 3 er det forventet at respondentene i intervjuene svarer i henhold til kriteriene som overordnet teori påpeker som viktig i operasjoner hvor beskyttelse av sivile er mandatet. For å tydeliggjøre denne koblingen er kriteriene dratt ut av budskapet til det overordnede teoretiske rammeverket. Beadle har oppsummert og beskrevet dette som: 1) tydelige strategier, 2) adekvate forberedelser for personellet og 3) tilstrekkelige ressurser (Beadle, 2010, s. 16). Bakgrunnen for å fastsette disse tre kriteriene er å kunne identifisere gruppen som ikke har erfaring fra FN-operasjoner, og samtidig kunne måle om disse respondentene har høy eller lav kunnskap.

Det vil være forventet at respondentene med erfaring fra FN-operasjoner i større grad svarer i tråd med innhold i konseptet. Analysen vil undersøke om respondentene svarer i henhold til kriteriene og forventningene, for på denne måten å se om funnene kan avdekke om de har lav eller høy kunnskap.

3.3 Forskningsstrategi

For å få dybdekunnskap innen fagfeltet har det vært viktig å lese og finne gode og relevante kilder, for å kunne finne svar på problemstillingen. Deltakelse på seminarer og samtaler med fagpersoner har vært avgjørende. Dette har gitt kjennskap til hvordan man i operasjonell kontekst organiserer den militærtaktiske rammen. Akademikere og offiserer med erfaring fra fagfeltet og personell med deltagelse i misjoner har bidratt til å skape en større forståelse og innsikt i hvordan en kan strukturere kunnskap og finne relevant materiale. Oppsummert har overnevnte bidrag vært en forutsetning for å få oversikt og forståelse for hva som er hensiktsmessig og essensielt. Dette har gitt gode inngangsverdier for å kunne fange de mest sentrale aspekter, som er verdt å ta med videre i arbeidet opp mot respondentene.

Dette har på ingen måte vært en enkel forskningprosess, da det oppfattes dit hen at akademikere og fagpersoner med operativ erfaring, ofte viser til ulikt fokus for hvordan man bør løse utfordringer. Dette innebærer gjerne hvilken tilnærming som er ønskelig å velge for de ulike problemstillingene denne studien belyser, hvordan de skal løses og på hvilket nivå de bør løses. Dette gjenspeiler i stor grad den mangefulle transparentet de skriftlige rapportene gir. Kildetilfanget har samtidig ført til behov for justering som påvirker datainnsamlingen, fordi man ikke finner svar på informasjon som tilkommer muntlig.

En slik valgt veksling som beskrevet over, mellom induktiv og deduktiv tilnærming, har i denne studien vært formålstjenelig og hensiktsmessig. Den praktiske kunnskapen (induktiv) sammen med undersøkelse om antakelser som får støtte i empiri (deduktiv), har derfor vært avgjørende. Hensikten med tilnærmingen har i denne studien vært å få innhentet tilstrekkelig med beskrivelser og forklaringer for å skape en helhetlig forståelse. Tilnærmingen er definert som *pragmatisk abduktiv* og veksler mellom teori og empiri (Jacobsen, 2015, s. 46).

Jacobsen påpeker videre at forskning er en kontinuerlig problemløsende prosess, hvor vekslingen mellom teori og empiri er likestilt (Jacobsen, 2015, s. 35). I en pragmatisk tilnærming er det formålstjenlig om datainnsamlingen innledningsvis er åpen. Dette er nært knyttet til forhåndskunnskapen til den som forsker på temaet. En åpen tilnærming er derfor hensiktsmessig når forhåndskunnskapen til forskeren ikke er inngående. Jacobsen understreker at dette ikke er et prinsipielt problem, men en praktisk tilnærming til datainnsamling, som er hensiktsmessig i en tidlig fase (Jacobsen, 2015, s. 36). Innledningsvis er datainnsamlingen i denne studien åpen. Desto lengre frem i arbeidet man kommer, vil den gå over i en mer lukket fase, hvor hensikten er å redusere mulighet for endring underveis.

Det hadde vært hensiktsmessig å få en fullstendig oversikt i fagfeltet, men det var det verken tid eller ressurser til. Derfor falt valget på et utvalg av enkeltindivider som representerer en populasjon. Det er et intensivt opplegg. Hensikten er å studere et spesifikt fenomen og belyse fenomenet fra ulike ståsteder (Jacobsen, 2015, s. 106-108). Betydningen av fenomenet blir større og går på tvers av flere caser for å skape et bredere perspektiv på fenomenet POC i FNs fredsoperasjoner. Denne tilnærmingen passer best i denne studien, fordi den er bedre egnet når forskeren søker en rik og detaljert beskrivelse av fenomenet.

3.4 Operasjonalisering av teori

Dette underkapittelet drøfter valgte tiltak som har til hensikt i ytterlig grad øke studiens gyldighet.

For å styrke måling av kvalitative begreper må teori operasjonaliseres (Jacobsen, 2015, s. 252-253). Metoden operasjonalisering skal måle begreper med hensikt å gjøre dem operative. For å kunne være kritisk til hva man samler inn, hvordan materialet analyseres, og i hvilken grad dataene gir de riktige svarene, avhenger av at forskeren stiller presise spørsmål som har avgrensede svaralternativer (Jacobsen, 2015, s. 252). Denne studien er kvalitativ, imidlertid er operasjonalisering av teori et begrep som er innrettet kvantitativt, i henhold til pensumlitteratur i metode. Samtidig hevder Powner at gyldighet av studien avhenger av hvilken grad dataene gir de rette svarene, og om de er nøyaktige nok (Leanne C. Powner, 2015, s. 138). Det tolkes dit hen at oppgavens gyldighet vil øke ved å benytte metoden operasjonalisering, fordi den vil øke sannsynligheten for at svarene er presise og nøyaktige.

I problemstillingen *i hvilken vil grad vil kunnskap om beskyttelse av sivile endre håndtering av trusselscenarioer?*, er begrepet *kunnskap* abstrakt og komplekst. Det er kvalitativt og ikke noe studien kan måle direkte. Oppgaven søker å få svar på om kunnskap om beskyttelse av sivile endrer måten militærmakten benytter trusselbasert tilnærming mer effektivt. For å måle begrepet *kunnskap* må man komme frem til indikasjoner for å operasjonalisere problemstillingen. I denne studien vil begrepet *kunnskap* bli dikotomisert i: 1) høy kunnskap og 2) lav kunnskap for å kunne måle det.

For å måle begrepet lav og høy kunnskap må man ta hensyn til at finnes ulike former for kunnskap. Kunnskap er i denne studien knyttet til hva som er erfart i praktisk virke. Offiserer som har deltatt i FN operasjoner, med beskyttelse av sivile som oppgave, eller arbeidet med temaet nasjonalt, er respondenter som inngår i denne gruppen. Den andre formen for kunnskap er knyttet til respondentenes generelle kunnskap i kraft av at de er offiserer i militærmakten. Offiserer med erfaring fra andre internasjonale operasjoner, som for eksempel NATO operasjoner, er inkludert i den gruppen.

Det overgripende i denne studien er å se ulike måter av respondentenes nivå av kunnskap gjennom en ekstern form. Med andre ord: Offiserer som har erfaring fra FN operasjoner forventes, at de i stor grad å respondere likt. Samtidig kan det forventes at de vil ha høyere kunnskap, enn respondentene som ikke har erfaring i fredsbevarende operasjoner. De respondentene som har generell kunnskap vil potensielt svare likt, men ikke nødvendigvis i samsvar med de respondentene som har FN erfaring. Det er i etterkant av intervju del 1 at man kan drøfte hvem som har høy eller lav kunnskap.

I intervju skjema del 1 ble to hypotetiske scenarier illustrert som eksempler på ulike fredsoperasjoner. Respondenten skulle ta utgangspunkt i at han/hun skulle deployere på operasjonelt nivå i begge fremtidsbildene. De to ulike hypotetiske trusselsituasjonene er tatt med utgangspunkt i at de er to av de tre vanligste scenarier som oppstår i fredsoperasjoner (Forsvarets forskningsinstitutt, 2016). Begge fremtidsbildene er beskrevet i konseptet som denne studien fremhever i forskningen, *protecting civilians from violence*. Den første trusselsituasjonen er en *insurgency* situasjon, og den andre er *communal conflict*.

Caseløsningen illustrerer aktuelle situasjoner som har forekommet, forekommer og mest sannsynlig vil forekomme på den internasjonale arena. Begge trusselscenarioene viser et bredt spekter av hvilke utfordringer militærmakten kan møte og er nødt til å bidra i å løse.

Trusselscenarioene er tidsrelevante ved at de kan relateres til kjente operasjoner som norske offiserer har deltatt i.

Begge scenarioene involverer et ukjent antall av voldsutøvere. Trusselscenarioene utspilles i henholdsvis Mali og Sør-Sudan. Dette betyr ikke at slike fremtidsbilder er typiske for Afrika. Det første scenarioet er utarbeidet med utgangspunkt i at det skal være gjenkjenbart for respondentene, særlig da det kan relateres til trusselsituasjonen i Afghanistan. Det var således viktig at offiserene hadde inngangsverdier utover skissert scenario. Dette gjennom sin sikkerhets- og forsvarspolitiske erfaring som har farget i stort det norske bidraget i NATO de siste 20 årene. Respondentene hadde med dette mulighet til å kunne kjenne igjen et av trusselbildene.

Rupert Smith skrev i boken *The utility of force, the art of war in the modern world*, at det er seks trender som favner et nytt paradigme i krigføring (Smith, 2007, s. 17). Det sentrale i Smiths budskap er at krigføring går fra utførelse i et industrielt perspektiv og over til et ny paradigme, krigføring mellom menneskene. Denne tilnærmingen underbygger aktualiteten til konseptet og teorien beskrevet i den. På samme tid tilfører dette fremtidsbildene merverdi, da caseløsningene er utarbeidet med bakgrunn i Smiths seks trender. Det er spesielt tatt hensyn til fire av seks trender som gir fremtidsbildene betydelig relevans. De fire er:

- 1) We fight amongst the people, not on the battlefield.
- 2) Our conflicts tend to be timeless, even unending.
- 3) We fight so as to preserve the force rather than risking all to gain the objective.
- 4) The sides are mostly non-state, comprising some form of multinational grouping against some non-state party or parties (Smith, 2007, s. 269).

3.5 Etske overveielser

Immanuel Kants ledestjerne er det kategoriske imperativet, som stiller visse krav til hvilke etiske avveininger forskere må ta (Jacobsen, 2015, s. 46). Kants refleksjon om hvordan et menneske aldri må benyttes som et middel, knytter et særlig ansvar til forskeren og hvordan den behandler og studerer fenomenet. I denne studien vil respondentene bidra med kunnskap og informasjon om temaet for å gi det nyanserikdom. Likevel vil respondentene ikke bli

benyttet som midler fordi de alene har kunnskap om temaet. Det er nærliggende å tro at oppgavens tematikk bidrar til en viss medmenneskelig troverdighet og moralsk transparenthet.

Kants moralske allmenngyldige regel skisserte ikke på noen måte hvilke handlinger som er rett og gal (Jacobsen, 2015, s. 46). Dette stiller krav til refleksjon rundt egen person i et forskningsetisk perspektiv. Fokuset på mellommenneskelige relasjoner, sammen med en oppriktig interesse for å beskytte og sikre sivile for å redusere humanitære lidelser, er på mange måter et godt etisk utgangspunkt.

I Norge er det tre krav som må tas utgangspunkt i, i forholdet mellom forsker og dem man forsker på: 1) *informert samtykke*, 2) *krav på privatliv* og 3) *krav på å bli korrekt gjengitt* (Jacobsen, 2015, s. 47). Regulering av enkeltindividers rettigheter fra forskningssektoren er oppdatert i en ny personlovgivning som trådte i kraft 20. juli 2018 (NSD.NO, 2018). Dette innebærer at prosjektet må meldes inn til Personvernombudet for forskning. Blant annet stilles det krav om at meldeskjema inneholder informasjonsskriv. Denne studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. NSD vurderte informasjonsskrivet, som vedlagt i meldeskjema, som hovedsaklig godt utformet og ville gi de registrerte god informasjon om hva behandlingen av registrertes rettigheter innebærer. Det måtte imidlertid tilføyes fire opplysninger. Dette ble endret raskt og fremsendt av biveileder.

For å få lov til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forsknings spørsmål, må man søke Forsvarets høgskoles nemnd om tillatelse. Vurdering av søknadene er regulert av *Bestemmelse om utlevering av personopplysninger til forskning og gjennomføring av spørreundersøkelser*, fastsatt av sjef HR-avdelingen i Forsvarsstaben, 1. mai 2018. Denne studien fikk vedtak på tillatelse på innhenting av opplysninger til forsknings spørsmål, innvilget 10.10.2018.

Denne studien er gjennomført som en del av masterstudiet ved Forsvarets høyskole. Jeg er ikke ansatt i en organisasjon hvor FN og humanitære spørsmål er et fagfelt. På den ene siden ligger utfordringen i oppgaven i å ikke ha førstehåndskunnskap til fagfeltet. Mens det på den

andre siden gir forskeren en nøytral og uavhengig tilnærming til datainnsamlingsprosessen. I tillegg vil arbeidet med funnene i primærkildene - og analysen av det - gi en selvstendig og upartisk fremstilling. I arbeidet har mangelen på førstehåndskunnskap ikke blitt en ulempe. Det har vært lett å få tilgang til informasjon, og jeg har i stor grad blitt møtt med åpenhet i fagmiljøene både i og utenfor Forsvaret.

4 Drøfting

4.1 Generelt

I underkapittel 4.2 vil funnene i studiens avhengige variabel presenteres og analyseres. Det interessante er variablene man finner i datainnsamlingen, fordi den utfordrer påpekte svakheter og anbefalte styrker i utarbeidet forskning og ulike rapporter i arbeidet med POC. Den avhengige variabelen undersøker hvordan respondentene håndterer de ulike trusselsituasjonene. Studien ser nærmere på hva som potensielt påvirker offiserens fremgangsmåte for å løse ulike trusselsituasjoner. Dette er viktig å undersøke fordi man ser om offiserer, med både erfaring fra FN- og NATO-operasjoner, skiller på trusselsituasjonene beskrevet i intervjukjema del 1. Samtidig gir denne første undersøkelsen gode forutsetninger for å drøfte hvem som har høy eller lav kunnskap, som en forutsetning for studiens andre del i analysen.

I kapittel 4.3 analyseres og drøftes funnene i den uavhengige variabelen. Studien undersøker og drøfter om *i hvilken grad de mener at kunnskap om truslene i et område er avgjørende, for at man skal lykkes i å beskytte sivile i FNs fredsoperasjoner*. Forholdene drøftes utfra primær- og sekundærkilder, for å i tilstrekkelig grad kunne analysere om det er forskjeller eller likheter i funnene i oppgavens uavhengige variabel, kunnskap om POC.

4.2 Avhengig variabel

I den avhengige variabelen presenteres fremtidsbildene *insurgency* og *communal conflict*. Scenarioene preges av at kriger utkjemper blant befolkningen, de er uoversiktlige og tenderer til å være langvarige. Imidlertid stopper likheten med dette da det er betydelige skiller og variasjon i krigens intensitet og benyttelse av klandestine metoder. I den avhengige variabelen redegjøres innholdet i fremtidsbildene, for deretter presentere og drøfte funnene i besvarelsene. Avslutningsvis presenterer og drøfter studien om respondentene skiller på håndtering av trusselsituasjonene.

Teorien beskriver at den kritiske responsen vil være å *holde områder* som er klarert av opprørere i et *insurgency scenario* (Kjeksrud et al., 2016, s. 30). I et *communal conflict scenario* vil nødvendig respons innebære *masse og fart* under et storskalaangrep (Kjeksrud et

al., 2016, s. 32). Dette skiller tydelig på hvilken respons militærmakten vil måtte implementere for å oppnå større grad av beskyttelse. For å få svar på hvordan respondentene vil benytte militærmakten for å beskytte sivile i scenario I, må en beskrivelse av ønskelig benyttede virkemidler deles inn i to kategorier: 1) *holde området* og 2) *masse og fart*.

For å kunne definere besvarelsene til respondentene inn i de to overnevnte kategoriene, må man sette kriterier for hvordan intervjuobjektene har besvart. Overordnet kan man i grovt dele benyttelse av militærmakten inn i defensive og offensive operasjoner. Dette er begreper som går igjen i besvarelsene. Det tolkes dit hen at respondentene har god kjennskap til skillet i hvordan militærmakten anvendes i slike operasjoner. Defensive operasjoner kan sidestilles med virkemidler beskrevet i teorien som å *holde området*. Offensive operasjoner kan sidestille virkemidler som beskrevet som *masse og fart* i teorien. Imidlertid bør svarene skilles ytterligere.

Et kriterium som er betydelig relevant i scenario I - *insurgency*, er samarbeid med vertsnasjonens militære styrker for å bygge lokale sikkerhetsstyrker. Rasjonale for denne aktiviteten er at vertsnasjonen selv skal være i stand til å stå for egen sikkerhet på sikt. I teorien skisseres dette kriteriet som kritisk i responsfasen, for å kunne holde områder som er klarert for opprørere (Kjeksrud et al., 2016, s. 30).

Virkemidlet *safe heavens*, og dertil benyttelse av militærmakten, inngår ikke i noen kriterier nevnt i teorien, men vil likevel inngå i svaret *holde området*. Årsaken til at denne type besvarelse inngår i denne kategorien, er fordi det er en del av en helhet i hvordan respondentene ønsker militærmakten benyttet. Det er dermed ikke nødvendigvis hovedtilnærmingen i anvendelsen av militære virkemidler. Militærmakten vil i operasjoner, knyttet til *safe heavens* benyttes i hovedsak til tradisjonelle vakthold- og sikringsoppdrag. Dette sannsynliggjør at denne responsen, slik den er beskrevet i de eksemplene til respondentene, er i kategori defensiv operasjon. Dermed vil slike besvarelser innlemmes i kategorien *holde området*.

Kriteriene i scenario I er oppsummert delt i fem, herunder: 1) defensive operasjoner, 2) bistå i støtte til vertsnasjonens sikkerhetstyrker, 3) safe heavens, 4) patruljering og 5) klarere for IED. Beskrevet med andre ord: *holde området*.

I likhet med *insurgency* scenario er det viktig med kriterier i analysen av respondentenes besvarelser i scenario II – *communal conflict*. Begrepet offensiv blir for overordnet og gir ikke nødvendig eller tilstrekkelig forklaringskraft. Årsaken er at respondentenes tilnærming til håndtering av denne trusselsituasjon er ulik. Dermed prioriterer de benyttelse av militærmakten divergerende. Derfor må svarene skilles ved å dele håndteringen ut fra et sett kriterier.

Et grunnleggende forhold som påvirker responsfasen i et *communal conflict* scenario, er spesielt evnen til å være til stede og bruke makt der det kreves. Hensikten vil være å beskytte sivile under umiddelbare trusler. Dette utgjør et forhold som skal være motparten til fravær av beskyttelse, der sivile opplever at opprørerne begår drap i storskalaangrep. I teorien er et annet forhold pekt på som viktig i responsfasen. Størrelsen på styrken vil ha en betydning, siden den muligens vil inkludere tusenvis av voldsutøvere (Kjeksrud et al., 2016, s. 32). Tilstedeværelse i konflikten, benyttelse av makt og størrelse på styrken vil være betydelige faktorer for beskyttelse av sivile i et *communal conflict* scenario. Alle disse forholdene påvirker kriteriene innenfor *masse og fart*.

Kriteriene i scenario II er delt i seks og oppsummeres slik: 1) offensiv tilnærming, 2) tilstedeværelse, 3) mulighet for å skille partene fysisk, 4) deployering over tid, 5) utøve vold mot trusselaktørene for å reagere mot voldelige episoder og 6) størrelse på styrken. Kriteriene utgjør benyttelse av militære maktmidler som faller inn under kategorien *masse og fart*.

4.2.1 Scenario I – *Insurgency*

Scenarioet tar utgangspunkt i en konflikt i den sentrale delen av Mali, der det oppstår en krevende situasjon med jihadister. Den underliggende årsaken er en betent konflikt mellom Fulaninomader og Dogonbønder over naturressurser som land og vann. Konflikten omhandler en utstrakt bruk av vold mellom de involverte, hvor jihadistene er anklaget for å gjøre situasjonen betydelig forverret. Jihadistene spiller en sentral rolle i dette trusselscenarioet. Den etniske gruppen med Dogonbønder er antatt for å stå bak overfall av en isolert bygd.

Mange barn og kvinner er drept, noen savnet. Den etniske gruppen Dogon er anklaget for å være i ledtog med jihadistene. De væpnede styrkene blir i økende grad anklaget for vilkårlige arrestasjoner og drap i sin kamp mot jihadistene. I denne delen av Mali er det utfordrende å utøve myndighet med betydelige områder og stor befolkning. Maliske myndigheter er så å si fraværende i områdene hvor konflikten er betydelig.

Jihadistene vil i dette scenarioet angripe tilsynelatende tilfeldig i Mali ved å bruke vilkårlige våpen. Dette innebærer benyttelse av ikke-diskriminerende våpen som bilbomber, miner og IEDer. De som bruker slike våpen, ønsker først og fremst å undergrave sivilbefolkningens tillit. Jihadistene er væpnede grupper som ønsker å overta makten uten å bli møtt av opprør. I dette scenarioet møter FN-styrkene omfattende oppgaver som resultat av at området er stort, det er vanskelig å få oversikt i hvem som er motstandere, og hvilke tiltak som er best for å beskytte sivile som har blitt ofre, og som kan bli ofre.

På dette tidspunktet i denne konflikten autoriserer FNs sikkerhetsråd benyttelse av makt under kapittel VII. FN legitimerer bruk av all nødvendige midler, men med begrensning av militærmaktens kapabilitet og området de deployerer i. Hensikten er å beskytte sivile under umiddelbar trussel av fysisk vold, uten fordommer til ansvaret til den regjering som militærmakten deployerer til.

I dette scenarioet møter FN og militærmakten en rekke utfordringer: Det operasjonelle nivået, som skal planlegge hvordan den militære komponenten kan beskytte sivile, vil få problemer ved å identifisere hvilken rolle den skal ha. De vil blant annet få vanskeligheter med å få oversikt av hvem som er trusselaktører, og hvilket område de skal prioritere. De ulike trusselaktørene gjennomfører angrep som vil ha innvirkning på den potensielle rollen militærmakten vil ha og hvordan den skal utnyttes (Beadle & Kjeksrud, 2014, s. 14-26). Det vil oppleves som vanskelig å velge ut mål i bruk av voldsmonopolets virkemidler, med hensikt å beskytte sivile i spesielle situasjoner. I scenario I ser vi nærmere på hvordan respondentene svarer på benyttelse av militærmakten i et *insurgency* scenario.

R2 og R4 gir svar som indikerer at en viktig løsning er samarbeid med vertsnasjonens sikkerhetsstyrker. Besvarelsene har noe ulik tilnærming, men er likevel gode eksempler for

hva denne studien mener dekker kriteriet om *samarbeid med vertsnasjonens militære styrker, med hensikten å bygge lokale sikkerhetsstyrker*. Sitatene under beskriver på en god måte hva respondentene besvarer og hvordan de blir tolket opp mot de ulike kriteriene for å *holde området*.

«*Militærmakt til støtte for maliske myndigheter og evt til støtte for maliske militære styrker, i en integrert mission. Muliggjøre bekjempning gjennom støtte til maliske myndigheter. Innebærer tilstedeværelser i byer, og evt safe heavens hosted av FN*» (R2).

«*I case 1 ville jeg brukt militærmakten i større grad ved å sikre lokalbefolkningen, samt indirekte støtte til de nasjonale myndighetene. Jeg ville brukt militærmakt til å støtte jakten på jihadistene*» (R4).

Besvarelsene peker begge på viktigheten av samarbeid med vertsnasjonens myndigheter. Kriteriet om å samarbeide med vertsnasjonens militære styrker fremkommer tydelig i besvarelsen til R2. Denne besvarelsen underbygger og innebærer støtte til å kunne bidra til vertsnasjonens selvhjelp. R4 er ikke like tydelig hva samarbeid med vertsnasjonens sikkerhetsstyrker angår. Likevel inngår *indirekte støtte til de nasjonale myndighetene og støtte jakten på jihadistene*, i dette kriteriet. De to første eksemplene er besvarelser som definert innenfor kriteriene for å *holde området*.

Noen respondenter beskriver viktigheten av at militærmakten bør legge til rette for *safe heavens* til befolkningen. Som eksemplet i besvarelsen til R2 viser. R15 velger i stor grad å fokusere på humanitær bistand og støtte til slike oppdrag, som en av de mange oppgavene. Besvarelse fremstilles slik:

«*Etablert kontrollerte områder slik at frivillige humanitære organisasjoner ble beskyttet. Safe heavens for de som er drevet på flukt. Laget en camp hvor man patruljerer. Sørge for vann til nomader. Kontroll av landsbyen og kontroll på kritisk infrastruktur*» (R15).

Besvarelsen til R15 beskriver på en god måte virkemidlet *safe heavens*, og dertil benyttelse av militærmakten. Eksemplet legger vekt på områder som beskyttes av militærmakten, med tradisjonelle vakthold- og sikringsoppdrag. Respondenten i dette eksempelet indikerer en

defensiv tilnærming for å løse scenario I. Dermed vil denne besvarelsen innlemmes i kategorien *holde området*.

Et annet kriterium som er avgjørende for beskyttelse av sivile i dette scenarioet, er fjerning av improvised explosive device (IED). I følge teorien i konseptet er oppdrag med søksoperasjoner for å finne og destruere eksplosiver og infrastruktur hvor produksjon finner sted et viktig forebyggende tiltak (Kjeksrud et al., 2016, s. 30). Det fjerde og siste eksemplet viser således variasjon i hvordan respondenten håndterer situasjonen. R6 gir i sin besvarelse på spørsmålet om benyttelse av militærmakten:

«Målgi opprørerne. Skape utydighet i høy-risiko områder. Identifisere og nøytralisere ikke-diskriminerende våpen. Styrke statlige styrker for å etablere et langsiktig troverdig og levedyktig styrke mot opprørere. Sørg for trygghet og økt dialog mellom fulani og dogon» (R6).

Denne respondenten skriver at det er avgjørende med god etterretning for å kunne målgi opprørerne. Dette skapes i lagvise operasjoner med feltstyrker og menneskelig etterretning (HUMINT). Hensikten er å avdekke mønstre av hvor og hvorledes sivile blir mål (R6). Svaret gir helhetlig en forståelse av flere oppfylte kriterier innenfor kategorien *holde området*. Samtidig fyller denne besvarelsen kriteriet om å destruere IED.

Besvarelsen til R5 peker på en mer offensiv tilnærming for å løse trusselscenarioet. Svaret dekker flere kriterier i hver kategori. Imidlertid deler respondenten inn bruk av militærmakten i tre hovedmålsetninger, som muliggjør en vektning av de: 1) Sikre utvalgte byer som enten er svært utsatte eller politiske viktige. ... Antall/omfang avhenger av ressurser tilgjengelig, 2) støtte og bygge opp system for rettslig forfølgelse og håndtering av sikkerhetsstyrkens fanger ... og 3) etterretningsinnsamling og offensive operasjoner mot jihadistenes ledelsesapparat. ... (R5). Hovedmålsetning 1 kan ved første blick innlemmes i kriteriet å *holde området*. Likevel kan svaret tolkes dit hen at omfanget av styrker burde være relativt stor. I kombinasjon med ønsket størrelse på styrke og hovedmålsetning 3, er denne besvarelsen derfor innlemmet i kategorien *masse og fart*. Årsaken er at hovedmålsetning 2 ikke oppfattes som en av hovedoppgavene for å kunne løse oppdraget, i sammenligning med hovedmålsetning 1 og 3.

Samlet gir respondentenes besvarelser ulike måter å tilnærme seg problemstillingen om benyttelse av militærmakten i et *insurgency* scenario. Svarene viser et spenn i hvordan respondentene vil håndtere og løse trusselsituasjonen i et *insurgency* scenario. Likevel er det tydelig at besvarelsene dekker hovedsaklig kriteriene innenfor det noen respondenter formulerer som defensive operasjoner. I tabellen oppsummeres besvarelsene til respondentene som har deltatt i både intervju del 1 og del 2.

Tabell 3 – Respondentens ønsket benyttelse av militærmakten.

Intervjuet	Insurgency
R2	Holde området
R3	Holde området
R4	Holde området
R5	Masse og fart
R6	Holde området
R15	Holde området
Totalt	5

I scenario 1 er svaret i tråd med konseptet å *holde området*.

I en empirisk analyse av hva som indikerer at beskyttelse av sivile i større grad vil være suksessfullt, er konklusjonen at det oppnåes når FN møter ulike trusler av vold tilpasset de spesifikke trusselaktørene (Mamiya et al., 2016, s. 349). Når det kommer til variabelen *håndtering av trusselsituasjonen* viser respondentene i scenario I at det er tydelige likheter i hvordan offiserene ville benyttet militærmakten. Defensive operasjoner, fjerning av IED-er, patruljering, bistå med støtte til opptrening og delta i oppdrag med vertsnasjonens sikkerhetstyrker, er betydelige virkemidler i et *insurgency* scenario. Dette støttes i stor grad av respondentene.

Teorien i konseptet beskriver at militærmakten som et minimum må være i stand til å holde og kontrollere områder som er ødelagt av opprørere (Kjeksrud et al., 2016, s. 24). Samlet indikerer svarene i tabell 3 ovenfor at offiserene benytter vold, eller fravær av vold, tilpasset trusselaktøren(e) i dette scenarioet. I praksis betyr det at det ikke er funnet en betydelig variasjon i hvordan scenarioet løses av offiserene.

4.2.2 Scenario II – Communal conflict

I Sør-Sudan sliter man i Akobo med en konflikt som er preget av flere deltakere. Utviklingen har bidratt til et stort antall dødsfall. I dette scenarioet er det eksempler på mange voldssituasjoner med ulike deltakere. Situasjonen har eskalert, og det vil sannsynligvis komme nye krefter og reaksjoner.

I mars 2016 resulterte et Murle-angrep, rett over den etiopiske grensen fra Akobo County, i at over 200 mennesker ble drept. Det ble samtidig gjennomført tyveri av tusenvis av storfe. En annen trusselaktør, David Yaus styrker, angrep samme område i februar 2017. Angrepet hadde hele samfunnet som mål. Resultatet var over 100 drepte nuer- menn. Kvinner og barn bosatt i storfeleiren i samme området, ble fordrevet til neste landsby. Sudan People's Liberation Army (SPLA) fulgte gruppen for å beskytte kvinnene og barna, siden situasjonen var faståst. I dette følget ble 14 SPLA soldater drept.

Det vokste frem ytterlig spenning, som allerede før angrepet var ansett som høy, med betydelig frustrasjon fra nuer- befolkningen, hovedsaklig på grunn av mangelen på tilstrekkelig beskyttelse fra SPLA. Soldatene har redusert kapasitet på tilgjengelige midler (dvs. våpen) for å beskytte seg selv. I juli 2018 marsjerte den hvite hæren og drepte estimert 328 nuer, og oppnådde forflytning av nesten hele befolkningen i fylket.

I dette tilfellet er det forventet at partene bruker dødelig vold for å få kontroll over noen omstridte ressurser, som et stykke land eller lokal politisk makt. De involverte gruppene er ikke-statlige grupper, noe som betyr at ingen trussel truer staten og væpnede styrker, selv om statlige aktører kan være involvert som en stor støttende aktør i en felles konflikt. Det er indikasjoner på at partene vil drepe et stort antall sivile, særlig kvinner og barn. Stammer eller små samfunn står i konflikt med hverandre for å overleve. Ofrene er tvunget til å flykte fra sine hjem etter at livsgrunnlaget er fjernet, landsbyer blir ranet, hus er brent, osv. Denne konflikten er ofte blodig og langvarig, fordi ingen av partene har midler eller våpen for endelig å avgjøre konflikten. I dette tilfellet vil det bety at partene vil forsøke å oppnå beskyttelse eller overlevelse gjennom massakrer, bortføringer, raid, ødeleggelse av boliger og overlevelsesressurser. Dette betyr at de vil søke å maksimere vold.

FN autoriserer i Sikkerhetsrådet å bruke alle nødvendige midler av makt under kapittel VII. Begrensningene ligger i militærmaktens kapabilitet og området de deployerer i Akobo. Hensikten er å beskytte sivile under umiddelbar trussel av fysisk vold, uten fordommer til ansvaret av den regjering som militærmakten deployerer til.

For å forebygge ytterligere eskalering og samtidig redusere antall voldelige episoder vil militærmakten ha en avgjørende rolle i dette scenarioet. Teorien i konseptet bekrefter dette (Kjeksrud et al., 2016, s. 25). Hensikten med tilstedeværelsen vil være å ha en avskrekkende effekt, både på lang og kortere sikt. Militærmaktens oppgave vil være å redusere sannsynlighet for storskalaangrep og om mulig skille partene fysisk. Dette til tross for at dette kan ha uønskede konsekvenser på lengre sikt, da det ikke løser spenningen mellom partene i konflikten (Kjeksrud et al., 2016, s. 25). Krisens utvikling er uforutsigbar. I dette scenarioet vil det innebære potensiell eskalering til etnisk rensning eller folkemord (Kjeksrud et al., 2016, s. 25). Dette betyr at FN styrkene må være forberedt på deployering over tid samt utøve makt mot trusselaktørene for å reagere mot voldelige episoder.

Intensiveres volden periodevis av trusselaktørene i scenario II, vil militærmakten befinne seg i en situasjon hvor de må demonstrere praktisk evne til forsvar. Respondentene svarer i scenario II slik de også besvarte i scenario I. Hensikten er å se hvordan respondentene svarer på spørsmålet om benyttelse av militærmakten i en *communal conflict* situasjon. I teorien er militære virkemidler, knyttet til aktiv respons mot opprørere, i dette scenarioet innrettet mer offensivt i ulike faser.

I likhet med scenario I, vil eksempler fra svarene til respondentene ha verdi for hvordan de tolkes. Hensikten er å forklare hvordan respondentene tilpasser seg forholdene i dette scenarioet, og dermed faller inn under kriteriene beskrevet over. Samtidig beskriver eksemplet hvordan forskeren har tolket svaret, og hvorfor svaret til R5 er kategorisert som *masse og fart*. Det første eksemplet på håndtering av trusselsituasjoner er besvarelsen til R5, som svarer:

«Sikre og holde utvalgte områder. Støtte opp under myndighetens evne til å håndtere opprørere i rettssystemet. Etterretning og offensive operasjoner, der dette er koordinert med lokale eller nasjonalt rettssystem for å sikre at dette når målsetinger om å fjerne trusselen» (R5).

Respondenten fanger spesielt forhold for å håndtere det uforutsigbare og de sentrale oppgavene innenfor *communal conflict* scenarioet. R5 gir samtidig beskrivelser av andre responser som er viktig i hvordan situasjonen skal håndteres. Teorien beskriver at angrep mot sivile kan utsettes i perioder med angrep av avskrekkende tilstedeværelse, dialog og engasjement i sivile saker (Kjeksrud et al., 2016, s. 32).

Videre er det ifølge teorien viktig i konsolideringsfasen å etablere sikkerhetsstrukturer for å balansere makten (Kjeksrud et al., 2016, s. 32). Det tolkes i svaret til R5 at respondenten i stor grad fyller kriteriene satt for å falle inn under kategorien *masse og fart*. Kriteriet om størrelse på styrken er ikke nevnt i denne besvarelsen. Derfor vil en annen besvarelse, med en litt annen tilnærming, være verdifull i hvordan respondenten håndterer trusselsituasjonen, herunder:

«Primær metode ville være å analysere oppdraget og situasjonen, for deretter be medlemslandene stille til rådighet de kapasiteter som analysen kommer frem til. Sentrale elementer på ønskelisten kan være: - Overvåkningsressurser, - taktisk transportkapasitet (helikopter) med ildstøtte, - innsatsstyrker. Hovedmetoden må være å forsøke å hindre overfall og angrep. Fredsbevarende styrker med evne til hurtig taktisk innsats der beskyttelsesbehovene dukker opp, vil være ønskelig. Dersom styrkene er utilstrekkelige til ovennevnte løsning, vil en væpnet tilstedeværelse og etablering av forsterkede vaktposter i utsatte områder være en mulig handlemåte» (R7).

Besvarelsen dekker kriteriene om tilstedeværelse i konflikten, benyttelse av makt og beskrivelse av størrelse på styrken. Samtidig inkluderer svaret faktorer for hvordan man kan utsette angrep, om man ikke lykkes i å beskytte sivile i tilstrekkelig grad. R7 velger i den forbindelse en avskrekkende tilstedeværelse som håndtering. Dette er i praksis en besvarelse på det respondentene beskriver som offensive operasjoner. Svaret fra R7 sammenfaller med kriteriene *masse og fart*.

Når det kommer til besvarelser som benytter virkemidler som dekker spennet *masse og fart* og *holde området*, er det særlig viktig å skille og definere kriteriene. Dette kan være utfordrende, men samtidig ser man i besvarelsene på om noen av tiltakene i håndteringen er

støttetiltak. Eller beskrevet med andre ord: håndteringen har en overordnet ramme med påfølgende tiltak som har til hensikt å ytterligere beskytte sivile i et *communal conflict* scenario. Et eksempel på en slik håndtering er besvarelsen til R10:

«Få mer kunnskap om situasjonen. Effektive tiltak må skreddersys basert på bedre kunnskap om enkeltgrupper, geografi og hva konflikten bunner i. Hvor store styrker har vi? Dette krever potensielt store styrker i områder! Etablere safe-zones rundt større områder. Dele ut humanitær hjelp for å hindre nød-angrep mellom sivile (kortsiktig). Etterretning+luftmobilitet+kompanistørrelser støttet av luftmakt kan kanskje gi umiddelbar punkt-effekt. Dette må i såfall kombineres med tydelig kommunikasjon. Dette kan fort likne på straffeekspedisjoner, men må være håndhevelse av et sett «ground rules» for uakseptabel voldsbruk mellom grupper. Bygge statsstrukturer og sikkerhetsapparat enten sentralt eller lokalt» (R10).

Svaret skisserer flere benyttede løsninger, men benytter i hovedsak store styrker, kombinert med luftmobilitet og vil slå tydelig hardt ned på voldsbruk. Andre tiltak er tolket i denne sammenheng som ytterligere håndtering for å beskytte sivile, og legge til rette for humanitær bistand. R10 skisserer et ambisiøst oppdrag for styrkene som skal håndtere denne trusselsituasjonen. Imidlertid er det tydelig at svaret sammenfaller innenfor kategorien *masse og fart*. Respondenten dekker flere kriterier som tilstedeværelse, benyttelse av makt og betydelig størrelse på styrken.

I likhet med besvarelsen i scenario I er de individuelle besvarelsene i scenario II håndtert ulikt. Imidlertid fyller respondentene samlet i stor grad kriteriene for korrekt håndtering i en trusselsituasjon som *communal conflict*.

Tabell 4 – Respondentens ønsket benyttelse av militærmakten.

Intervjuet	Communal conflict
R2	Masse og fart
R3	Holde området
R4	Masse og fart
R5	Masse og fart
R6	Masse og fart
R15	Holde området
Totalt	4

I scenario 2 er svaret i tråd med konseptet *masse og fart*.

Når det kommer til variabelen *håndtering av trusselsituasjonen* viser respondentene i scenario II, at det er tydelige likheter i hvordan de ville benyttet militærmakten. Offensive operasjoner, tilstedeværelse, reaksjon med vold, skille partene fysisk er betydelige virkemidler i et *communal conflict* scenario. Alt dette går igjen i besvarelsene til respondentene. Samlet indikerer svarene i tabell 4 ovenfor at offiserene i stor grad benytter vold tilpasset trusselaktøren(e) i dette scenarioet. I praksis betyr det at det ikke er funnet stor grad av variasjon i hvordan scenarioet løses av offiserene.

4.2.3 Håndtering av trusselscenarioer – skiller?

I de forrige underkapitlene står respondentene overfor to ulike trusselscenarioer. På den ene siden innebærer et *insurgency* scenario få antall drepte. På den andre side innebærer *communal conflict* et betydelig antall døde, med fare for at situasjonen eskalerer til etnisk rensning eller folkemord (Kjeksrud et al., 2016, s. 24-25). Håndtering av de ulike truslene er ifølge konseptet ulikt og avgjørende for å lykkes med å beskytte sivile.

I scenario I vil militærmaktens ytelser være begrenset og oppgavene i stor grad rettet mot å *holde områder* (Kjeksrud et al., 2016, s. 24). I scenario II vil militærmaktens rolle ha en potensielt avgjørende rolle. Volden vil i perioder øke. Det betyr at styrken som er deployert, må være forberedt på strid og raskt kunne tilpasse maktbruken til de voldelige episodene som oppstår (Kjeksrud et al., 2016, s. 25). Det er derfor relevant å se nærmere på om respondentene samlet skiller på de ulike trusselsituasjonene. Dette er særlig av betydning da anvendelse av makt i scenario I, viste en betydelig sammenfallende trend i gruppen. I denne studien ble det avdekket at resultatet er noe mer delt i trusselscenario II.

Ved å se nærmere på om respondentene besvarer i tråd med konseptet, kan man finne svar på om de skiller eller ikke. Hvis respondentene besvarer at de ønsker å *holde området* i fremtidsbildet *insurgency*, og *masse og fart* i fremtidsbildene *communal conflict*, skiller offiseren korrekt. Besvarer respondentene med lik tilnærming i begge trusselsituasjonene, skiller de ikke.

Tabell 5 - Er det skiller på hvordan man håndterer de ulike scenarioene?

Intervjuet	Insurgency	Communal conflict	Skille?
R2	Holde området	Masse og fart	Ja
R3	Holde området	Holde området	Nei
R4	Holde området	Masse og fart	Ja
R5	Masse og fart	Masse og fart	Nei
R6	Holde området	Masse og fart	Ja
R15	Holde området	Holde området	Nei
Totalt	5	4	3

Svarene i tabellen over indikerer at offiserene i stor grad er delt i vurderingen av hvordan de vil benytte militærmakten i de ulike scenarioene. Det er et betydelig klarere skille i scenario I, enn i scenario II. Det viser at respondentene har varierte utgangspunkt for valgt analyse. I praksis betyr det at det er en betydelig gruppeforskjell for respondentene i hvordan de skiller på scenarioene. Dette delte resultatet er således viktig når studien går videre for å drøfte UV.

Det kan være underliggende årsaker til hvorfor noen skiller og andre ikke. I intervju del I ble primærkildene anmodet om å svare på følgende spørsmål: *Er det skiller på hvordan man håndterer de ulike scenarioene? I så tilfelle, beskriv kort hva forskjellene er?* Samtlige respondenter besvarte sammenfallende med resultatene i tabellen over.

Dette resultatet gir ytterlig legitimitet til kriteriene som er utarbeidet fra konseptet. Spørsmålet er formulert slik at respondentene hadde anledning til å drøfte om scenarioene er ulike, men virkemidlene potensielt like. Dette fremkommer ikke fra svarene gitt av respondentene. Respondentene som skiller på scenarioene, beskriver hvorfor det er skiller. Respondentene som ikke skiller, beskriver kort at det ikke er det.

4.3 Uavhengig variabel

Analysen deles i tre overordnede kategorier. Dette er gjort med tanke på å øke gyldigheten gjennom flere innfallsvinkler. Hensikten er å kontrollere om ulike tilnæringsmåter kan gi like eller ulike svar. Drøftingen av funnene må ta høyde for at svarene vil kunne sprike i ulike retninger og ikke gi et entydig resultat. Analysen starter med ett steg, for deretter å øke kompleksiteten, hvis man ikke finner gode nok svar for å konkludere om respondentene har høy eller lav kunnskap i de ulike stegene. Fremfor alt vil flere måter å analysere svarene på teste problemstillingen opp mot teori på en bedre måte, enn hva som hadde vært tilfelle ved kun en innfallsvinkel.

4.3.1 Steg 1

I variabelen *kunnskap om POC* starter denne studien analysen ved å behandle respondentenes besvarelse som en enhetlig gruppe. Gruppen analyseres ved å se nærmere på om de har erfaring fra internasjonale operasjoner og hvordan de skiller på de ulike trusselsscenarioene som presenteres. Med *internasjonale operasjoner* menes her med respondenter som har erfaring fra FN- og NATO-operasjoner. Dette inkluderer erfaring med internasjonalt arbeid innen beskyttelse av sivile.

I tabellen under struktureres besvarelsene med respondentene som er intervjuet, hvem som har deltatt i internasjonale operasjoner, og om de skiller eller ikke skiller på trusselsscenarioene. Hensikten er å se om man kan måle om kunnskap fra internasjonale operasjoner kan forklare hvorfor respondentene håndterer trusselsituasjonene slik de har valgt.

Tabell 6 - Samvarierer svarene med respondentene med erfaring fra internasjonale operasjoner?

Intervjuet	Internasjonale operasjoner	Skille?
R2	X	Ja
R3	X	Nei
R4	X	Ja
R5	X	Nei
R6	X	Ja
R15	X	Nei
Totalt	6	3

Tabell 6 viser svarene fra respondentene med erfaring fra internasjonale operasjoner. Resultatet viser at svarene er delt. Halvparten svarte at de skiller på trusselsscenarioene, mens den andre halvparten svarte at de ikke skiller. Analysen vil ikke ut fra disse svarene alene kunne forklare hvorfor respondentene svarer ulikt på hvordan de ville håndtert et trusselsscenario. Bakgrunnen for dette er at erfaring fra internasjonale operasjoner ikke gir entydige svar på spørsmål om man skiller eller ikke.

Svarene fra respondentene med erfaring fra internasjonale operasjoner samvarierer ikke. Den eksterne tilnærmingen til å besvare spørsmålene i denne studien, er ikke tilstrekkelig for å måle om kunnskap har påvirkning på respondentenes svar. Det vil derfor være hensiktsmessig å gå videre til neste steg for å se på andre potensielle forklaringer på hvorfor respondentene håndterer trusselsituasjonene ulikt.

4.3.2 Steg 2

I steg 2 deler analysen gruppen videre inn i to former for erfaring. Den ene gruppen med FN-erfaring, og den andre gruppen med erfaring fra NATO-operasjoner. Hensikten er å se om man kan måle om kunnskap fra ulike erfaringsgrunnlag, og om dette kan forklare hvorfor respondentene håndterer trusselsituasjonene ulikt.

Tabell 6 - Samvarierer svarene med respondentene med erfaring fra FN og NATO operasjoner?

Intervjuet	NATO	FN	Skille?
R2		X	Ja
R3	X		Nei
R4	X	X	Ja
R5	X		Nei
R6	X		Ja
R15	X		Nei
Totalt	5	2	3

I variabelen *kunnskap om POC* viser at respondentene som har FN-erfaring, i stor grad har forståelse for skillet i de ulike trusselsituasjonene. Resultatene indikerer at offiserene med FN-erfaring i større grad peker på bruk av de militære virkemidlene i tråd med konseptet. Imidlertid viser gruppen uten FN-erfaring og med NATO-erfaring, at de som ikke skiller, og dermed ikke er i tråd med konseptet, er overrepresentert.

Det ligger noe i svarene fra gruppen med erfaring fra FN-operasjoner, da de svarer likt. En av NATO-respondentene svarer i tråd med besvarelsen til gruppen med erfaring fra FN-operasjoner. De resterende gjør det ikke. Hva som ligger i besvarelsen til NATO-respondentene er usikkert. På den ene siden kan man si at erfaringsgrunnlaget påvirker kunnskap, fordi den ene gruppen skiller og den andre ikke. På den andre siden gir den ene respondenten som skiller, ikke rom for et entydig svar. Dette underbygges da respondentene ikke er flere enn det de er.

Selv om gruppen med erfaring fra FN-operasjoner kun består av 2 respondenter er det interessant å se at de har svart likt. En av NATO-respondentene svarer i tråd med besvarelsen til gruppen med erfaring fra FN-operasjoner. De resterende gjør det ikke. Hva som ligger i besvarelsen til NATO-respondentene er usikkert. På den ene siden kan man si at erfaringsgrunnlaget påvirker kunnskap, fordi den ene gruppen skiller og den andre ikke. På den andre siden gir den ene respondenten med NATO-erfaring som skiller, ikke rom for å konkludere i den ene eller andre retningen. Til det er antallet respondenter for lite. Likevel kan svarene være noe å bygge videre på gjennom andre analyser.

Som det redegjøres for i metoden er det ønskelig å gå enda et steg videre for å se om det kan finnes andre forklaringer på respondentenes valg. Svarene vil analyseres med andre mulige forklaringsvariabler enn erfaringsgrunnlaget til respondentene, til tross for at svaret indikerer at erfaring kan påvirke hvordan man løser trusselsituasjonene.

4.3.3 Steg 3

I steg 3 analyserer studien svarene i dybdeintervjuene for å kunne måle samvariasjon i gruppen med NATO-erfaring. Svarene i steg 1 kan ikke på en enkel måte måle kunnskap for å gi de svarene denne studien søker å oppnå. I steg 2 kan man påvise en relevant trend knyttet til måling av erfaring. Likevel viser det at det er utfordrende å fange entydige svar for offiserer med nyansert kunnskap. Studien vil derfor i steg 3 inngående drøfte hva som potensielt kan påvirke resultatet ved å analysere dybdeintervjuene.

Videre problematisering innebærer derfor blant annet å drøfte *i hvilken grad de mener at kunnskap om truslene i et område er avgjørende, for at man skal lykkes i å beskytte sivile i FNs fredsoperasjoner*. Dette vil være essensielt for å finne svar på om *kunnskap om*

beskyttelse vil endre håndtering av trusselscenarioer. I analysen vil relasjonene mellom teori og respondentenes besvarelser være det som er interessant. Respondentens besvarelser vil i drøftingen gis eksempler på ulike situasjoner, da de illustrerer disse selv og gir et mer nyansert utgangspunkt for videre analyse. Årsaken er at det er i disse variasjonene man potensielt kan konkludere med hvem som har høy eller lav kunnskap.

I rapporten til General (P) Carlos Alberto dos Santos Cruz blir forholdet mellom benyttelse av makt og operasjonell forståelse påpekt. Som hovedkonklusjonen i rapporten, hva operasjonell atferd og bruk av makt angår, hevder Cruz at hver situasjon er spesiell og krever ulike reaksjoner (Santos Cruz, 2017, s. 18-25). Derfor vil FN ha behov for å bruke makt om nødvendig. I noen tilfeller vil det innebære offensive virkemidler. Hensikten vil være å unngå defensive holdninger i situasjoner som krever handling (Santos Cruz, 2017, s. 19 og 35). En av respondentene beskriver at erfaringene ved å operere med begrensede ROE i krig er utfordrende (R2). Resultatet ble passivitet og usikkerhet. Imidlertid blir modenhet- og erfaringsnivå påpekt som en relevant faktor i denne forbindelse (R2). Denne studien undersøker ikke utfordringer knyttet til passivitet i strid. Likevel kan det stilles spørsmålstegn ved om resultatet i AV, i kombinasjon med besvarelsene over, kan være en medvirkende årsak til at gruppen med erfaring i FNs fredsoperasjoner responderer utelukkende i tråd med teori.

Imidlertid peker respondentene uten FN-erfaring og med NATO-erfaring i intervjuene på andre relevante og viktige momenter, i forholdet mellom benyttelse av makt og operasjonell forståelse. Blant annet hevdes det at for i større grad lykkes med tilpasset respons, er trening av operasjonelt nivå essensielt (R6). En annen peker på behovet for i større grad samhandle mellom strategisk og operasjonelt nivå, slik resultater på taktisk nivå omsettes tilstrekkelig (R3). Respondentene beskriver overordnede sentrale svakheter og behov, som skisseres eksplisitt i de toneangivende HIPPO- og Brahimirapportene. Besvarelsene kan ikke hevdes å tilsvare et lavt kunnskapsnivå. Derimot kan man hevde at respondentene samlet så langt i analysen, basert på de forutsetninger som er gitt, besitter et høyt kunnskapsnivå.

Erfaringene fra 1990-tallet tilser at mandatet *using all necessary means*, under kapittel VII, er nødvendig for å beskytte sivile i operasjoner. Et slik mandat illustrere behovet for benyttelse av militærmakt i operasjoner i dag, som for eksempel i Sør-Sudan og Mali (R2). Begrenset

mandat og ROE gir restriksjoner for aktiv handling og respons, som igjen vil påvirke evnen til beskyttelse (R2 og R4). Imidlertid pekes det på flere årsaker til at mandater og ROE som gir handlefrihet, ikke nødvendigvis gir den taktiske rammen bedre forutsetninger for å lykkes. Blant annet stilles det spørsmålsteget hvorvidt man er i stand til å etterleve og benytte mandatet etter intensjon, dette inkludert gjeldende ROE (R2 og R4). Noen av de sentrale årsakene som det pekes på, er for dårlig treningsnivå og forståelse på taktisk nivå (R2 og R4). Besvarelsene beskriver behovet for å respondere aktivt mot trusselaktørene for å beskytte sivile. Imidlertid er respondentene samlet kritisk til gjennomføringsevnen, fordi dette arbeidet er komplekst og sammensatt (R2, R3, R4, R5, R6 og R15).

I følge Kjeksrud, Beadle og Lindquists teori er det sammenheng mellom hvilken respons man gir i ulike faser, og videre hvilke utfordringer og fallgruver som følger (Kjeksrud et al., 2016, s. 27-35). En relevant fallgruve er evnen til å stoppe en trusselaktørs pågående angrep som utfordrende, hevder teorien i et *communal conflict* scenario (Kjeksrud et al., 2016, s. 32). En av respondentene ser nytten av offensive tiltak, men vil benytte en defensiv tilnærming i operasjonell planlegging og gjennomførelse (R15). Besvarelsene henger sammen med troen på implementering av tradisjonelle humanitære tiltak sammen med bruk av militærmakt som et kombinert verktøy uavhengig av mandat. General (P) Carlos Alberto dos Santos Cruz belyser en relevant konsekvens sett i lys av teoriens implikasjoner ved manglende evne til å stoppe en trusselaktørs angrep.

Santos Cruz hevder at om militærmakten ikke evner å bruke makt, vil trusselaktørene kunne fortsette egen voldsutøvelse. Resultatet kan være økt risiko for ytterligere antall døde, og synkende kredibilitet for de operasjonelle lederne (Santos Cruz, 2017, s. 18-19). Imidlertid er det ikke slik at R15 avfeier benyttelse av offensive tiltak. Blant annet understreker respondenten militærmaktens rolle ved å være voldsutøvende part i konflikten (R15). Den potensielle årsaken til at offiseren uten FN-erfaring, men med NATO-erfaring, ikke tilpasser respons til trusselsituasjon, er manglende erfaring fra offensive operasjoner. Besvarelsen til R15 kan i noen grad illustrere dette. Studien har derimot ingen data som kan bekrefte eller avkrefte dette. Konklusjonen er derfor at studien forholder seg til resultatene beskrevet i analysen i den avhengige variabelen.

Under intervjuet ble respondentene anmodet om å svare på følgende: *i hvilken grad de mener at kunnskap om truslene i et område er avgjørende, for at man skal lykkes i å beskytte sivile i FNs fredsoperasjoner*. Dette spørsmålet er studiens tolkning for å kunne oversette teori til undersøkelse. Årsaken til at dette konkret er viktig, er fordi det utleder en rekke spørsmål, hvor relasjonene mellom dem er interessant. Samtlige respondenter hadde en relativ enhetlig tilnærming på denne besvarelsen:

«Det er helt avgjørende det. Det er helt avgjørende å ha kunnskap om truslene man møter i et område. Både trusselaktørene og andre aktører. Hvem er det som er nøytrale og hvem er det som er potensielt vennlig og kan bidra. Det er et kobbelt av aktører med ulike agendaer ...» (R2).

«Ekstremt viktig. Spesielt med tanke på å forstå hvordan trusler man egentlig står overfor...» (R3).

«Det tenker jeg er avgjørende. Vi har et begrep som heter situational awareness, som betyr å forstå situasjonen, å kunne bruke de maktmidlene man har en riktig måte. Pluss at man er kapabel til å møte det som faktisk kommer, med det som kommer med riktige verktøy» (R4).

«Forstå truslene, hvor truslene er, hvilke truslene er og hvorfor truslene er der» (R5).

«Jeg tror jo dypere og nøyaktigere forståelse du får av truslene, er det kritisk å forstå hva som appliseres til sivile. Så jeg tror det er veldig viktig. ... Jo grunnere forståelse for motivasjon, eller mangel på forståelse av trusselen, øker sannsynlighet for skadde sivile kanskje» (R6).

«Jeg mener jo det er kritisk egentlig, å kjenne til og vite til truslene, hvem det er som opererer, og hva de gjør» (R15).

Samtlige av de overnevnte besvarelsene svarer enhetlig at kunnskap om truslene i et område er avgjørende, for at man skal lykkes i å beskytte sivile i FNs fredsoperasjoner. Denne konklusjonen er i samsvar med intensjonen til konseptet (Kjeksrud et al., 2016, s. 6-7).

Besvarelsene fra dybdeintervjuene kommer frem til at det ikke er noen forskjeller i behovet for kunnskap uavhengig av erfaring. Imidlertid er det ikke nødvendig at dette alene gir verdi, da det kan hevdes eller forstås at dette er intuitivt for respondentene.

En annen viktig faktor for hvordan spørsmålet ble besvart er at respondentene kan ha oppfattet det på ulike måter eller ilagt de ulik betydning. For eksempel kan spørsmålet handle om både ressurstilgang og ulike taktiske tilnæringsmåter. Et annet aspekt som kan påvirke besvarelsene, er at forståelse for trusler er noe annet enn kunnskap om truslene. Forståelse kan for eksempel innebære hvilke konkret type våpen som blir benyttet. Kunnskap i denne forbindelse innebefatter at trusler består av et sammensatt trusselbilde. Dette inkluderer for eksempel våpen, ulike grupperinger og taktikker. Imidlertid viser besvarelsene i dybdeintervjuene et vidt spekter av et sammensatt bilde. Derfor kan man hevde at svarene er alt annet enn delt. Besvarelsene kan gi uttrykk for høy kunnskap hos respondentene, da svarene er vektlagt lik betydning.

Deretter ble spørsmål om motstanderens handlinger påvirker måten man beskytter på løftet. Samtlige respondenter, uavhengig erfaringsgrunnlag, peker på at det er av utelukkende betydning i benyttelse av militærmakten (R2, R3, R4, R5, R6 og R15). Samtidig som kunnskap om potensielle negative effekter vil være vesentlig for anvendelsen av militære virkemidler. Den samlede bevisstheten rundt kunnskap og potensielle konsekvenser er betydelig. Besvarelsene under illustrerer dette på en god måte, herunder:

«Før man implementerer tiltak, så må man analysere hva vi forventer at motstanderen gjør når vi gjør slik. ... må man analysere hva gruppen vil gjøre før man implementere tiltaket, som en konsekvens av det, hvis ikke vil man merke det i etterkant. Fordelen med å kjenne sin motstander er å forstå hva den mest sannsynlig vil gjøre, og hva er det verste han kan finne på» (R2).

«Det er viktig å ha den kunnskap og forståelse for opponenter og motstanderen. ... Hvordan responderer de. Det er jo viktig å vite i forkant. Sånne ting må man vite. Sånne som for eksempel da jeg dro til Afghanistan, så fikk vi mye kultur og forståelse, og fikk tilført mye kompetanse sånn at vi skjønnte hvordan både motstanderen og menneskene rundt oss tenkte. Det er viktig. Så føler man seg bedre rustet, da vil jeg tro man tar bedre avgjørelser også» (R4).

Besvarelsen til R2 og R4 gir i stor grad gode forutsetninger for å tro at kunnskap om truslene i et området, er avgjørende for å beskytte sivile. Besvarelsene er i tråd med innholdet beskrevet i konseptet. Et annet viktig budskap knyttet til i hvilken grad kunnskap vil endre måten man håndterer trusselsituasjoner, er refleksjonen til R5 og R3:

«At den høyere planen blir den riktige situasjonen på bakken, der tror jeg vi ikke er flinke nok. Jeg tror også det er med på hva man er ment for å gjøre. At man i en usikker situasjon, hvor man skal ha tempo, da er man nødt å ha et større system hvor beslutningene skal tas og

tar hensyn til det. Men i en sånn fredsoperasjon er det kanskje viktigere å se hvilke konsekvenser de ulike handlinger har» (R5).

«Ekstremt viktig. Spesielt med tanke på å forstå hvilke trusler man egentlig står overfor. Og der er det jo, først og fremst må man vite litt om kultur, der man skal til» (R3).

Fokuset i besvarelsene til R5 og R3 er et annet enn i de to førstnevnte. I besvarelsen til R5 påpeker respondenten behovet for at doktriner og mandater samsvarer med situasjonen på bakken, samt at de er realistiske. Dette er i tråd med Berkman og Holt, som hevder at mandatene kan ha et betydelig gap mellom realiteten på bakken og kapasiteten til FN (V. K. Holt & Berkman, 2006, s. 193). Dette er samtidig en av årsakene til at konseptet skal ansees for å være et supplement til FN policyer og andre retningsgivende dokumenter.

Videre legitimerer R3 og R5 behovet for kunnskap fra erfaring i praktisk virke. Det gir en viss tyngde i anerkjennelse av behovet for å dekke dette gapet ved blant annet å tilføre kunnskap fra strategisk og ned til taktisk nivå. I besvarelsen til R3 anerkjennes behovet for kunnskap som et suksesskriterium. Imidlertid er det først og fremst kunnskap om kultur som blir vektlagt, likevel ikke redusert til. Hensiktene til respondentene kan oppsummert beskrives som et ønske om å ta gode beslutninger, i en uoversiktlig situasjon der det er behov for dem.

Besvarelsene viser at kunnskap er viktig, men fokuserer på ulike måter for å oppnå kunnskap. Respondentene med FN-erfaring svarer relativt likt, mens R3 og R5 fokuserer henholdsvis på overordnet rammeverk og kulturforståelse. Studiens analyse viser med dette at offiserer med FN-erfaring i større grad får påvist forståelse som er i tråd med innholdet i konseptet. Offiserene med erfaring fra NATO viser til ulikt fokus, men svarer ikke feil.

I flere tilfeller gir respondentene svar som er nært knyttet til overordnede svakheter beskrevet i teori. Det er naturlig å kunne forvente at offiserer med FN-erfaring kan benytte seg av den ved å sette det i kontekst. Det er samtidig en viss forventning at offiserer som representerer nivået respondentene befinner seg på, vil konkretisere gode svar på dette spørsmålet også. Likevel kan man ikke med besvarelsene på spørsmålene over, hevde at respondentene har lav kunnskap.

Holt og Berkman (2006) beskriver at et av suksesskriteriene for å oppnå målene i mandatene er forståelse for innholdet i dem. Dette innebærer at offiserer kjenner til egen rolle og forstår hvordan man oppnår målene (V. K. Holt & Berkman, 2006, s. 192). En av respondentene

pekte på negative konsekvenser av mangelfull forståelse for mandat- og retningslinjer ved deltagelse i internasjonale operasjoner. Dette inkluderte forståelse for den operative aktiviteten utenfor gjerdet i AO (R15). Årsaken var at fokuset lå i oppgaver og rutiner i primærfunksjon, i sammenheng med manglende tilgang til overordnede retningslinjer (R15).

Respondenten legger til at gapet lå i sjefens manglende ønske om å forstå den overordnede hensikten med tilstedeværelsen, med dertil fraværende informasjon til de ansatte. Videre beskriver respondenten at dette gapet kan dekket i forkant av deployering. Under initialperioden er det viktig å få kunnskap om det overordnede rammeverket (R15).

Respondenten påpeker med dette en svakhet som vedkommende opplevde og som hevdes potensielt kunne fått fatale konsekvenser. Victoria Holt og Tobias C. Berkman hevder at ledere på operasjonelt nivå har behov for å forberede seg i forkant av deployering på hva operasjonene vil inneholde (V. K. Holt & Berkman, 2006, s. 133-138). Resonnementet til R15 er i tråd med teori, selv om vedkommende respondent ikke har FN-erfaring.

Studiens analyse av den uavhengige variabelen viser at det ikke er betydelige forskjeller i respondentenes kunnskapsnivå. Respondentene svarer i henhold til kriteriene for analyse av oppgavens uavhengige variabel beskrevet i metodekapitlet, som oppsummert er: 1) tydelige strategier, 2) adekvate forberedelser for personellet og 3) tilstrekkelige ressurser (Beadle, 2010, s. 16). Imidlertid fokuserer respondentene helt tydelig ut fra eget fagfelt og erfaringsgrunnlag. Samtidig er det vanskelig å løsrive besvarelsene hver for seg, særlig da gruppen med FN-erfaring i stor grad svarer samstemt. Det kan hevdes at alle respondentene har høy kunnskap i steg 3. Samtidig er det vanskelig å bedømme kunnskap, da respondentenes besvarelser i intervju del 2 ikke nødvendigvis er feil, særlig når flere av respondentene svarer i tråd med det vide tilfanget av denne studiens benyttede teoretiske rammeverk.

4.4 Oppsummering

Gruppen med FN-erfaring svarer i den avhengige variabelen med trusselscenarioene likt. Hvorpå 3 av 4 i gruppen uten FN-erfaring og med NATO-erfaring ikke skiller på trusselscenarioene. I intervjuene svarer respondentene samlet i tråd med overordnet teoretisk rammeverk. Imidlertid har respondentene med FN-erfaring i stor grad praktisk erfaring som de kan knytte besvarelsen til. Resultatet er påfallende da denne gruppen skiller på trusselscenarioene i intervju del 1. Det er nærliggende å tro at dette ikke er tilfeldig.

Det interessante er at gruppen uten FN-erfaring og med NATO-erfaring, i stor grad ikke skiller i den avhengige variabelen. Det er i besvarelsene til denne gruppen at man ønsker en forståelse for hvorfor respondentene ikke skiller. Besvarelsene i dybdeintervjuene kan ikke gi ytterligere forklaring ved å peke på at respondentene uten FN-erfaring og med NATO-erfaring har lav kunnskap. Dybdeintervjuene bekrefter at det er nærliggende å tro at respondentene med FN-erfaring har høy kunnskap.

Antageligvis vil respondentenes primærfunksjon ha en påvirkning for hvordan de besvarer. For eksempel vil offiserer som har hatt ansvar for å lede en tropp i front, formodentlig ha en annen forståelse og erfaring, enn offiseren som leder veterinærarbeidet i leir. Likevel har ikke denne studien data som kan bekrefte eller avkrefte dette. Dette underbygger viktigheten av den erfaring offiserene medbringer i besvarelsene. En kan med dette ikke konkludere at kunnskap er lav, fordi gruppen med NATO-erfaring viser til ulikt fokus. Imidlertid kan det overgripende gi en viss forklaringskraft om hvorfor besvarelsene var mer delt i den avhengige variabelen.

En annen relevant antagelse kan være varierende innhold i oppsetning og trening i forkant av deployering. Respondentene som deployerte i FN og andre internasjonale operasjoner på 1990-tallet, vil formodentlig hatt et annet opptreningsgrunnlag, sammenlignet med operasjoner som gjennomføres i dag. Sistnevnte inkluderer kvalitet og tilgang på utstyr- og ressurser. Respondentene med FN-erfaring peker på trening, utstyr og ressurstilgang som betydelige faktorer i hvordan oppdragene har gått galt, og påfølgende negative reaksjoner som årsak av dette (R2 og R4). Dette kan resultere i at besvarelsene ikke samsvarer, fordi mangelen på elementære verktøy gir andre forutsetninger for hvordan en håndterer ulike trusselsituasjoner. Eller mangel på håndtering i enkelte tilfeller.

Forholdene mellom den avhengige og uavhengige variabelen kan tilsynelatende peke på at det ikke er en samvariasjon mellom årsak og virkning i denne studien. Til tross for dette funnet, ser man en tendens til at respondenter med FN-erfaring tenderer mot å gi svar som er mer i tråd med konseptet utarbeidet av FFI og NODEFIC. Dette kan det være flere årsaker til. Blant annet kan mangelen på fokus for beskyttelse av sivile i NATO-operasjoner være en av mange forklaringsvariabler. Det er påfallende at erfaring fra FN-operasjoner tilsynelatende er viktig. Oppsummert påvirker forholdene mellom årsak og virkning oppgavens kausalitet. Det

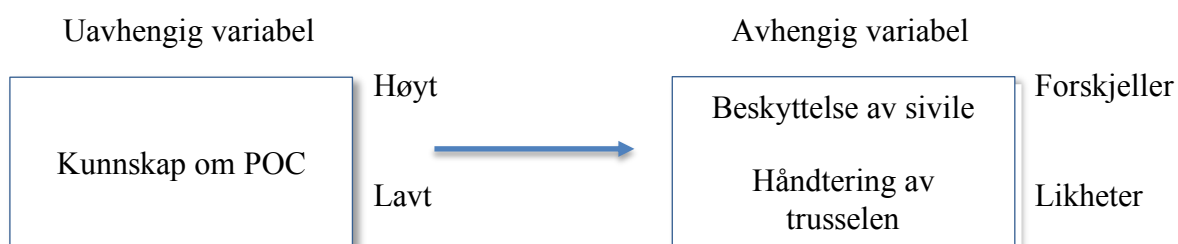
innebærer at det er flere variabler som vil kunne påvirke hvordan man håndterer ulike trusselsituasjoner og at man her kun har valgt å se på et lite utvalg av disse.

5 Avslutning

5.1 Konklusjon

Oppgavens overordnede tittel er *Militærmaktens tilnærming til beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner*. Studien har sett nærmere på hvorvidt kunnskap påvirker evnen for å løse ulike former for trusselscenarioer. Utgangspunktet for å finne svar og teste teori er beskrevet i konseptet ”*Protecting civilians from violence - A threat-based approach to protection of civilians in UN peace operations*”. Problemstillingen er som følger: *I hvilken vil grad vil kunnskap om beskyttelse av sivile endre håndtering av trusselscenarioer?* Hensikten med problemstillingen var å se på om lav eller høy kunnskap om POC, gir like eller ulike måter å håndtere trusselscenarioer på.

Følgende figur illustrer hvordan studien gikk frem for å teste problemstillingen:

Først gikk denne studien frem for å se på den avhengige variabelen. Hensikten var å se om respondentene skiller, eller ikke skiller på hvordan man håndterer trusselsituasjonene. Dette for å kunne fange respondentens håndtering av to ulike scenarioer, fordi den avhenger av forståelsen over hvilke taktiske responser som er hensiktsmessige. I håndtering av *insurgency* og *communal conflict* scenarioene viste undersøkelsen at det er tydelige likheter i besvarelser fra respondentene med FN-erfaring.

Respondentene uten FN-erfaring og med NATO-erfaring håndterer trusslene ulikt og mindre konsistent. Besvarelsene samvarierer ikke i denne gruppen, da tre av fire respondenter ikke skiller på trusselsituasjonene. Majoriteten i denne gruppen svarer dermed feil i den avhengige variabelen. Det vil i praksis si at gruppen med FN-erfaring vil håndtere trusselsituasjonene likt. Gruppen uten FN-erfaring og med NATO-erfaring har forskjeller i måten de håndterer

trusselsituasjonen. Likevel er forskjellene marginale og det er vanskelig å konkludere ut fra det begrensede antallet respondenter.

Studien analyserer om svarene gitt i dybdeintervjuene samvarierer med besvarelsene gitt i den avhengige variabelen. Hensikten var å måle om respondentenes svar kunne testes mot teori, for å på denne måten kunne måle om respondentene har lav eller høy kunnskap. I analyse av primær- og sekundærkilder viser hovedfunnet at respondentene kan hevdes å ha høy kunnskap. Det betyr i praksis at respondentene uavhengig av erfaringsgrunnlag kunne vise til god forståelse i tråd med overordnet teori. Imidlertid viser respondentene med FN-erfaring til mer enhet og konsistens i sine svar. Videre stemmer svarene til denne gruppen i stor grad overens med innholdet i konseptet. Når det kommer til resterende respondenter, viser analysen at de har en større variasjon i tilnærming til hvordan besvarelsene eksemplifiseres eller teoretiseres. Videre funn er at det er i tråd med budskap i annen tonenagivende teori. Dette indikerer at respondentene har høy kunnskap.

Kunnskap kan derfor ikke forklare hvorfor gruppen uten FN-erfaring og med NATO-erfaring ikke skiller på trusselscenarioene. Det kan likevel være nyanser i intervjuene som ikke er i tilstrekkelig grad fanget opp. Det kan samtidig være spørsmål som burde vært stilt, som i større grad hadde gitt et tydeligere skille på nivå i kunnskap.

I analysen av primær- og sekundærkilder viser funnene i denne studien samtidig at et slikt svar har liten praktisk betydning. Årsaken er at det er mange grunner til hvorfor FN har et betydelig forbedringspotensial når det kommer til å beskytte sivile. Blant annet er behovet for tydelige strategier, adekvate forberedelser for personellet og tilstrekkelige ressurser gjennomgående og overgripende temaer (Beadle, 2010, s. 16). I sum betyr funnene at kunnskap ikke kan endre håndtering av trusselsituasjonene. I praksis gir ikke nødvendigvis dette svaret konseptet mindre relevans, fordi ledere på operasjonelt nivå kan være i besittelse av høy kunnskap, men fordi gitte forutsetninger for å lykkes er fraværende.

5.2 Styrker og begrensninger

Denne studien har flere funn som kan bidra i debatten om behovet for et operasjonelt konsept i arbeid med POC. Utfra premissene og måten undersøkelsen er gjennomført på, er oppgavens

sterke side metoden som er benyttet, i kombinasjon med en ny vinkling innenfor fagfeltet. Likevel er det ikke nødvendigvis slik at virkeligheten kan gjenspeiles i resultatene. Dermed er det relevant å påpeke sentrale svakheter. Avslutningsvis i kapittel 5 finner leseren forslag til videre forskning.

Et større utvalg av respondenter hadde økt validiteten i oppgaven, til tross for hvordan metoden går frem for å dekke dette gapet. Casestudien hadde med et større utvalg økt den interne gyldigheten. Utfordringen var å få tilstrekkelig respondenter til intervju del 1 med dertil oppmøte på intervju del 2. Denne uforutsette mangelen på tilgang til respondenter resulterte i endringer i tilnærming til analyse langt inn i oppgaven. Oppgavens fremste svakhet er mangelen på tilgjengelige respondenter, og derved litt få svar som kan analyseres i casestudien. Det er vanskelig å fange et bredt spekter, men i denne begrensede tilnærmingen er resultatene slik de foreligger.

En annen begrensning i denne studien er intervju del 2. Det er utfordrende å måle om respondentene har lav eller høy kunnskap, fordi de kan gi gode svar til tross for manglende forståelse for fagfeltet POC. Primærkildene uten erfaring fra FN skiller ikke på trusselscenarioene på den måten de med erfaring skiller. Besvarelsene for respondentene uten erfaring er like divergerende i fokus, som primærfunksjon og faglig ståsted til dem som deltok i studien. Studien kan ikke anta at fordi de ikke har inngående kjennskap til POC, at de vil ha lav kunnskap. Respondentene svarer i tråd med overordnede tilnærminger beskrevet i teoretisk rammeverk. Det er således både en styrke og svakhet med oppgavens tilnærming. Imidlertid er det rimelig å anta at offiserer som gjennomfører utdanning på stabsskolenivå, vil kunne gi gode svar fordi de representerer fremtidens ledere i Forsvaret.

Utarbeidelse av caseløsningen til oppgavens avhengige variabel er i denne studien en av oppgavens sterkeste sider. Fremtidsbildene er dagsaktuelle og formet med bakgrunn fra teori beskrevet i konseptet og annen sekundærlitteratur. Det kan selvsagt stilles spørsmålstegn ved at fremtidsbildet beskrevet i *insurgency* situasjonen, er et scenario som er sammenlignbart med Afghanistan og dermed bedre kjent for offiserene. Dette var likevel med hensikt for å se om det er ulik håndtering av trusselsituasjonene, med bakgrunn av ståstedet til respondentene med erfaring fra NATO operasjoner. Besvarelsene var ressurskrevende i analysefasen. Likevel var god strukturering og gjennomarbeidet metode med på å lette drøftingen betydelig.

5.3 Videre forskning

Oppgaven finner at respondentene uten FN-erfaring og med NATO-erfaring i stor grad ikke skiller på trusselsituasjonene, mens de med FN-erfaring entydig skiller. Det må være noe mer i dette svaret som det vil være hensiktsmessig å undersøke betydningen av. En annen måte å undersøke om kunnskap om POC vil endre håndtering av trusselsituasjonen, er å se på operasjonelle ledere med erfaring fra FN-operasjoner og de som skal fylle en slik rolle. Massen av respondenter blir dermed mer homogen, samtidig som respondentene på denne måten vil gjenspeile bredden i de tradisjonelle bidragsytende nasjonene.

Denne studien legger frem påstanden at kunnskap ikke vil endre måten trusselsituasjoner blir håndtert på. Konklusjonen er lite nyansert, da det er flere årsaker til hvordan man bedre kan beskytte sivile i fredsoperasjoner. Det relevante i denne forbindelse er å identifisere hvilke faktorer som skal vektlegges for at beskyttelse i større grad skal lykkes. I denne tilnærmingen er tilstrekkelig ressurstilgang, opptrening, kunnskap, robuste mandater, tydelige retningslinjer, m.m, relevante faktorer som blir pekt på som vil gi økt bidrag til oppnåelse av målet. Det er først når svaret om hva som vil påvirke en endring til hvordan bedre beskyttelse for sivile i krise og krig, at man kan påstå man kan implementere adekvate tiltak.

Litteraturliste

- Beadle, A. W. (2010). *Protection of civilians in theory : a comparison of UN and Nato approaches*. Kjeller: Norwegian Defence Research Establishment.
- Beadle, A. W. & Forsvarets forskningsinstitutt. (2014). *Protection of civilians - military planning scenarios and implications*. Kjeller: Norwegian Defence Research Establishment FFI. Hentet fra <http://rapporter.ffi.no/rapporter/2014/00519.pdf>
- Beadle, A. W. & Kjeksrud, S. (2014). *Military planning and assessment guide for the protection of civilians* (FFI rapport 9788246423821). Kjeller: Norwegian Defence Research Establishment FFI. Hentet fra <http://rapporter.ffi.no/rapporter/2014/00965.pdf>
- Creswell, J. W. (2014). *Research design*.
- De Coning, C., Aoi, C. & Karlsrud, J. (2017). *UN peacekeeping doctrine in a new era: adapting to stabilisation, protection and new threats*. Abingdon: Routledge.
- Department of Peacekeeping Operations & Department of Field Support. (2008). *Authority, Command and Control in United Nations Peacekeeping Operations*.
- Department of peacekeeping operations & Department of field support. (2012). *United Nations Infantry Battalion Manual*
- Forsvarets forskningsinstitutt. (2016). Hvordan kan FN-styrker bedre beskytte sivile? Hentet 09.08.2016 fra <https://www.ffi.no/no/Forskningen/strategiske-analyser-fellessystemer/KONOPS/Sider/Hvordan-kan-FN-styrker-bedre-beskytte-sivile.aspx>
- High-Level Independent Panel on Peace Operations. (2015). *Report of the High-Level Independent Panel on Peace Operations*. Hentet fra https://peaceoperationsreview.org/wp-content/uploads/2015/08/HIPPO_Report_1_June_2015.pdf
- Holt, V., Taylor, G. & Kelly, M. (2009). *Protecting Civilians in the Context of UN Peacekeeping Operations: Successes, Setbacks and Remaining Challenges*.
- Holt, V. K. & Berkman, T. C. (2006). *The impossible mandate? : military preparedness, the responsibility to protect and modern peace operations*. Washington, DC: The Henry L. Stimson Center.
- International peace institute. (2018). *Protection of Civilians and Political Strategies*.
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*.

-
- Kjeksrud, S., Beadle, A. W. & Lindqvist, P. H. F. (2016). *Protection civilians from violence, A threat-based approach to protection of civilians in UN peace operations*, . Hentet fra <https://www.ffi.no/no/Publikasjoner/Documents/Protecting-Civilians-from-Violence.pdf>
- Leanne C. Powner. (2015). *Empirical research and writing*.
- Mamiya, R., Sheeran, S., Weller, M. & Willmot, H. (2016). *Protection of civilians*. Oxford: Oxford University Press.
- NSD.NO. (2018). *Ny personopplysningslov*.
- Peacekeeping and Stability Operations Institute. (2017). *Protection of civilians military reference guide*. United States Army War College. Hentet fra <https://www.hsdl.org/?view&did=806385>
- Pierce, D. W. & Cheney, C. D. (2008). *Behavior Analysis and Learning*. New York: Psychology Press.
- Santos Cruz, C. A. d. (2017). *Improving Security of United Nations Peacekeepers: We need to change the way we are doing business*. Hentet fra https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/improving_security_of_united_nations_peacekeepers_report.pdf
- Smith, R. (2007). *The utility of force: the art of war in the modern world*. New York: Knopf.
- United Nations. (1945). *CHAPTER VII: ACTION WITH RESPECT TO THREATS TO THE PEACE, BREACHES OF THE PEACE, AND ACTS OF AGGRESSION*.
- United Nations. (2015). *The Protection of Civilians in United Nations Peacekeeping*.
- United Nations DPKO & DFS. (2008). *United Nations Peacekeeping Operations Principles and Guidelines*. Hentet fra https://www.un.org/ruleoflaw/files/Capstone_Doctrine_ENG.pdf
- United Nations General Assembly and Security Council. (2000). *Report of the panel on United Nations peace Operations (A/55/305-S/2000/809)*.
- United Nations Security Council. (2013). *Resolution 2086 (S/RES/2086)*.
- Yin, H. T. (Red.). (2009). *Applications of case study research*.

Vedlegg

Vedlegg A Forkortelser

Area of operation (AO)

Avhengig variabel (AV)

Department of Peacekeeping Operations (DPKO)

Director of mission support (DMS)

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI)

Head of military component (HoMC)

Head of mission (HOM)

Improvised explosive device (IED)

Menneskelig etterretning (HUMINT)

North Atlantic Treaty Organization (NATO)

Norsk senter for dataforskning (NSD.NO)

Norwegian Defense International Center (NODEFIC)

Norwegian Defense Research Establishment (NDRE)

Peacekeeping and Stability Operations Institute (PKSOI)

Protecting of civilians (POC)

Rule of engagement (ROE)

Report of the High-Level Independent Panel on Peace Operations (HIPPO)

Sudan People's Liberation Army (SPLA)

The Head of Police (HoPC)

The Norwegian Defence University College (NDUC)

Uavhengig variabel (UA)

United Nations Assistance Mission for Rwanda (UNAMIR)

United Nations Country Team (UNCT)

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet:

«Militærmaktens benyttelse av trusselbasert tilnærming til beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner»

Bakgrunn og formål

Prosjektet er en masteroppgave som del av mastergradsstudiet som gjennomføres ved Forsvarets Høgskole (FHS) i tiden 2016 – 2019. Denne studien tar for seg temaet beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner. Hensikten er å få et vidt tilfang av ulike erfaringer både nasjonalt og internasjonalt, samt få innsikt i offiserens betraktninger om beskyttelse av sivile. Erfaring fra FNs fredsoperasjoner er ingen forutsetning for besvarelse.

Intervjuguiden er delt inn i to overordnede deler. I del 1 presenteres to caseløsninger, med påfølgende spørsmål som respondentene besvarer. Dette vil ta ca. 30-40 min og løses individuelt. Del 2 er intervju med spørsmål, som gjennomføres ansikt til ansikt og vil ta ca. 45-60 min. Det er 8 respondenter som vil få forespørsel om deltakelse i del 2. Aktuelle respondenter for del 2, vil få spørsmål om deltakelse per e-post i relativt kort tid etter gjennomføring av del 1. Intervju kan foretas både på dagtid og kveldstid.

Hva innebærer deltakelse i prosjektet?

Intervjuet innebærer lydopptak av samtalen. Informasjonen blir benyttet «åpent» i masteroppgaven. Informasjon som navn og stilling vil ikke inkluderes i oppgaven. Du forespørres om deltagelse i intervju med bakgrunn av din rolle og erfaring, sett i lys av studiet du gjennomfører ved Forsvarets stabsskole. Bidraget ditt, sammen med flere medstudenter, vil gi en representativ beskrivelse av det overordnede temaet som belyses i oppgaven.

Prosjektet er planlagt å være ugradert. Opplysningene som innhentes vil være generelle og vil ikke gå i detalj om ulike operasjoner, operasjonsmønster, kapasiteter eller annen sensitiv informasjon.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Lydopptakene fra del 2 vil lagres på ekstern harddisk inntil 2 år. Dette for å sikre tilgjengelighet for senere forskning da prosjektet kan føre til nye interessante problemstillinger som kan forskes på. Etter 2 år slettes lydopptakene.

Informasjonen du gir vil bli benyttet i prosjektets masteroppgave og blir publisert av Forsvarets Høgskole. Om du ønsker kan du kreve å se igjennom informasjon du har gitt før studien blir publisert. Dette avklarer vi under et potensielt intervju i del 2. Prosjektet skal etter planen avsluttes medio juni 2019.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i prosjektet, og du kan uavhengig tidspunkt trekke samtykket uten å oppgi grunn. Planlagt intervjuperiode er medio januar 2019 til ultimo februar 2019. Prosjektleder vil ta forbindelse med deg for å avtale eksakt tidspunkt for intervju.

De registrertes rettigheter

Behandlingen er basert på samtykke fra deg, og du kan utøve dine rettigheter, herunder trekke tilbake samtykket, ved å ta kontakt med prosjektansvarlig.

Fem opplysninger om rettighetene dine oppsummeres på denne måten:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Ved spørsmål ta kontakt med:

Prosjektleder: Marie Hardine Dahl/ Kaptein

Mob: 482 60 399

E-post: Marie_hardine@hotmail.com

Veileder: Tore Nyhamar/ Sjefsforsker

Mob: 909 54 761

E-post: Tore.Nyhamar@ffi.no

Prosjektansvarlig: Kjersti Larsdotter / associate professor FHS

Mob:

E-post: Klarsdotter@fhs.mil.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

E-post adresse:

- Jeg samtykker til å delta i intervju*
- Jeg samtykker til at opplysninger jeg gir kan benyttes åpent i prosjektet og publiseres*
- Jeg samtykker til at opplysningene jeg gir lagres i inntil 2 år etter prosjektslutt.*

INTERVJUGUIDE

DEL 1

«Militærmaktens benyttelse av trusselbasert tilnærming til beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner»

Intervjuguide generelt:

Denne studien tar for seg temaet beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner. Hensikten med intervjuene i del 1 er å få innsikt i offiserens betraktninger om temaet beskyttelse av sivile. Erfaring fra FNs fredsoperasjoner er ingen forutsetning for besvarelse.

Jeg vil benytte anledningen til å takke for at du har tatt deg tid til deltakelse i prosjektet. Bidraget er verdifullt for kvaliteten i studien og er avgjørende for analyse og konklusjon.

Intervjuguide, del 1:

I den første delen av intervjuet presenteres to caser, hvor spørsmålene under besvares av respondentene. Caseløsningene er tenkte scenarioer for en potensiell FN operasjon, og skal gi deg tilstrekkelig informasjon for å kunne besvare spørsmålene under. Caseløsningen beskriver mandatet i forhold til bruk av militærmakt. Spørsmålene søker å få svar på hvordan offiseren vil gå frem for og løse den spesifikke operasjonen. Dere har tilgang til benyttelse av alle midler og ressurser, som dere har behov for knyttet til benyttelse av militærmakt. Situasjonene vil mulig være gjenkjennbare, men kjennskap til eller erfaring med tilsvarende operasjoner, er ingen forutsetning for besvarelse.

Caseløsning 1

Du skal som offiser deployere på operasjonelt nivå i case 1.
Spørsmålene skisseres under caseløsningene.

Mali

The main challenge in central Mali is jihadi fighters in this case. They are exploiting the conflict in local disputes to achieve their own purpose. There is further increasing of violence in central Mali between nomadic Fulani herders and Dogon farmers. Outspread of violence is sparked by accusations and disputes over access to land and water. Central Mali is a vast area where the state is nearly absent, and jihadists blamed for exacerbating the dispute, roam with little constraint. The ethnic group Dogon are suspected of ambushing the isolated village of Koumaga, killing dozens of Fulani herders, including children. Some missing. The ethnic group of Dogon accuse the Fulani of colluding with jihadists. The armed forces are facing increasing accusations of arbitrary arrests and extra-judicial killings in their fight against the jihadist.

Jihadists will in Mali randomly attack by using indiscriminate weapons. Indiscriminate weapons like car bombs, mines and IEDs. Those who use such weapons primarily wish to undermine the trust of the local civilians. The jihadist are armed groups that wants to take over power, without being met with rebellion.

Authorization to Use Force Acting under Chapter VII:

Authorizes United Nations Mission in Mali to use all necessary means, within the limits of its capabilities and areas of deployment, to protect civilians under imminent threat of physical violence, without prejudice to the responsibility of the host Government.

Spørsmål:

- 1) Beskriv kort hvordan du ville benyttet militærmakten for å beskytte sivile i dette tilfellet?
- 2) Hva vil du definere som avgjørende for å beskytte sivile i caseløsning 1?
- 3) Hva er de potensielle utfordringene ved å benytte seg av valgte metode(ne)?
- 4) Hvordan kan bruk av militære maktmidler påvirke aktørene i caseløsningen, og hvilke konsekvenser vil det kunne ha i et beskyttelsesperspektiv?
- 5)

Caseløsning 2

Du skal som offiser deployere på operasjonelt nivå i case 2.
Spørsmålene skisseres under caseløsningene.

Akobo, South Sudan

This conflict is characterized by several different participants and a large number of casualties. This is an example of different participants and conflicts that are likely to arise from this setting: In March of 2016, a Murle attack just over the Ethiopian border from Akobo County resulted in over 200 people being killed, and the theft of thousands of cattle. David Yau's forces attacked the same area in February 2017, this time targeting the whole community, killing over 100 Nuer men, women and children in a cattle camp, moving toward the next willage. Killing as well as 14 soldier from the Sudan People's Liberation Army (SPLA), travelling with the group to protect them. Tensions had already been quite high prior to this attack, with significant Nuer frustration at the lack of adequate SPLA protection or means (i.e. guns) with which to protect themselves. In July 2018, the White Army marched on once again, killing an estimated 328 Murle, and adding to the displacement of nearly the entire population of the county.

In this case, it is expected that the parties use fatal violence to gain control over some disputed resources, such as a piece of land or local political power. The involved groups are non-governmental groups, which means that no threat threatens the state and armed forces (although state actors may be involved as a major supportive actor in a common conflict).

There are indications that the parties will kill a large number of civilians, especially women and children. Tribes or small communities are in conflict with each other in order to survive. The victims are forced to flee from their homes by the disappearing of their livelihood, villages are robbed, houses burned, etc. This conflict are often bloody and prolonged, because none of the parties have the funds / weapons to finally settle the conflict. In this case, it will mean that both parties will attempt to achieve protection or survival through massacres, abductions, raids, destruction of homes and survival resources. This means that it will seek to maximize violence.

Authorization to Use Force Acting under Chapter VII:

Authorizes United Nations Mission in Akobo, South Sudan, to use all necessary means, within the limits of its capabilities and areas of deployment, to protect civilians under imminent threat of physical violence, without prejudice to the responsibility of the host Government.

Du skal som offiser deployere på operasjonelt nivå i case 2.

Spørsmål:

- 1) Beskriv kort hvordan du ville benyttet militærmakten for å beskytte sivile i dette tilfellet?
- 2) Hva vil du definere som avgjørende for å beskytte sivile i caseløsning 2?
- 3) Hva er de potensielle utfordringene ved å benytte seg av valgte metode(ne)?
- 4) Hvordan kan bruk av militære maktmidler påvirke aktørene i caseløsningen, og hvilke konsekvenser vil det kunne ha i et beskyttelsesperspektiv?

Spørsmål knyttet til caseløsning 1 og 2:

- 5) Er det skiller på hvordan man håndterer de ulike scenarioene? I så tilfelle, beskriv kort hva forskjellene er?

Avsluttende spørsmål:

	Ja	Nei
Har du erfaring fra planlegning, eller operasjonelt nivå, i FN operasjoner?		
Har du erfaring fra planlegning, eller operasjonelt nivå, i NATO operasjoner?		
Har du vært deployert i FN fredsoperasjoner?		
Har du vært deployert i NATO operasjoner?		
Har du erfaring fra operasjonelt nivå nasjonalt?		
Har du jobbet med tema beskyttelse av sivile?		

Navn:

INTERVJUGUIDE

DEL 2

«Militærmaktens benyttelse av trusselbasert tilnærming til beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner»

Intervjuguide generelt:

Denne studien tar for seg temaet beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner. Hensikten er å få et vidt tilfang av ulike erfaringer både nasjonalt og internasjonalt, samt få innsikt i offiserens betraktninger om beskyttelse av sivile. Erfaring fra FNs fredsoperasjoner er ingen forutsetning for besvarelse.

Jeg vil benytte anledningen til å takke for at du har tatt deg tid til deltakelse i prosjektet. Bidraget er verdifullt for kvaliteten i studien og er avgjørende for analyse og konklusjon.

Intervjuguide:

Intervjuguiden i del to er spørsmål som retter oppmerksomheten mot diskusjon og kunnskapsdeling.

Intervjuguiden tar opp ulike tema som et utgangspunkt for diskusjon. Guiden er ikke uttømmende. Det er derfor lagt opp slik at det åpent for å diskutere personlige erfaringer og dele kunnskap, som kan tilføre flere nyanser i oppgavens overordnede tema.

Del 2

Spørsmålene i intervjuguiden er tredelt, herunder: 1) Generell kunnskap om POC og militærmakt, 2) spesiell kunnskap om POC, og 3) hvordan militærmakten skal reagere.

I første del søker man å få svar på offiserens kunnskap om beskyttelse av sivile. I andre del tilstrebes det å få beskrivelser, generelle betraktninger og svar om beskyttelse av sivile i FNs fredsoperasjoner.

I siste del forsøker man å få svar på om det er behov for en tydeligere forståelse av militærmaktens beskyttelse, samt dypere forståelse av ulike trusler mot sivile, og hvordan man prioriterer militærmaktens verktøy.

1) Kunnskap generelt om POC og militærmakt

- a. Hva er ditt bilde av beskyttelse av sivile? Benytt gjerne erfaring for å illustrere hva du legger i dette.
- b. Hva mener du er militærmaktens rolle er i arbeidet med POC?
- c. Ulike toneangivende rapporter som skrevet de siste 15 årene beskriver at man til tross for ulike implementerte virkemidler, nye konsepter, standarder, spesialisert personell, ikke i tilstrekkelig grad har evnet å beskytte sivile i FNs operasjonsområder. Hva tror du årsakene kan være?
- d. Har du erfaring med utfordringer knyttet til mangelen på tydelige retningslinjer, manualer, håndbøker, rapporter eller utarbeidede policyer? I så tilfelle, hva mener du er gapet?

2) Spesiell kunnskap om POC

- e. Hvordan vil du anta at fremtidige fredsoperasjoner påvirkes av evnen til å beskytte sivile? Hva er i så fall årsaken? Informasjon knyttet til dette spørsmålet: Etter 1999 autoriseres mandater med beskyttelse av sivile under kapittel VII i FN charteret. Dette innebærer: using all necessary means.
- f. Hva mener du er suksesskriteriene for at operasjonelt nivå kan sikre at sivile skal oppnå beskyttelse i FNs fredsoperasjoner? Informasjon knyttet til dette spørsmålet: Operasjonelt nivå i FN er ansvarlig i fredsoperasjoner for alt relatert til feltarbeid. Det er således driftet av senioroffiserer som har det overordnede ansvar for operasjonen, inkludert kommando og kontroll. Operasjonelt nivå rapporterer direkte til FNs ledelse i New York.

3) Hvordan militærmakten skal reagere

- g. Fins det ulike måter å beskytte sivile på? Hvis ja: hvilke?
- h. Hva mener du er den beste måten å beskytte sivile på?

-
- i. Påvirker motstanderens handlinger måten man beskytter på? Hvis ja: mener du det er viktig å ha kunnskap om potensielle negative effekter?
 - j. I hvilken grad mener du at kunnskap om truslene i et område er avgjørende, for at man skal lykkes i å beskytte sivile i FNs fredsoperasjoner?
 - k. Har du erfaring fra operasjonelt eller taktisk nivå i befatning med beskyttelse av sivile? Hva mener du er viktig å ha kunnskap om i forkant av deployering, i henseende beskyttelse av sivile?

Forsvarets høyskole
Att: Kjersti Larsdotter (prosjektansvarlig)
klarsdotter@fhs.mil.no
Marie Hardine Dahl (student)
Marie_hardine@hotmail.com

Vår dato: 26.07.2018

Vår ref: 60630/LAR/LR

Deres dato:

Deres ref:

**VURDERING AV BEHANDLING AV ALMINNELIGE PERSONOPPLYSNINGER I
PROSJEKTET «MILITÆRMAKTENS BENYTTELSE AV TRUSSELBASERT TILNÆRMING TIL
BESKYTTELSE AV SIVILE I FNS FREDSOPERASJONER.»**

NSD – Norsk senter for forskningsdata AS viser til meldeskjema innsendt 04.05.2018. Meldingen gjelder behandling av personopplysninger til forskningsformål.

Etter avtale med den behandlingsansvarlige, Forsvarets høyskole, har NSD foretatt en vurdering av om den planlagte behandlingen er i samsvar med personvernlovgivningen.

Resultat av NSDs vurdering

NSD vurderer at det vil bli behandlet særskilte kategorier av personopplysninger om helseforhold frem til prosjektslutt, 31.05.2019.

NSDs vurdering er at behandlingen vil være i samsvar med personvernlovgivningen, og at lovlig grunnlag for behandlingen er samtykke.

Vår vurdering forutsetter at prosjektansvarlig behandler personopplysninger i tråd med:

- opplysninger gitt i meldeskjema og øvrig dokumentasjon
- dialog med NSD, og vår vurdering (se under)
- Forsvarets høyskole sine retningslinjer for datasikkerhet, herunder regler om hvilke tekniske hjelpemidler det er tillatt å bruke:

Nærmere begrunnelse for NSDs vurdering:

1. Beskrivelse av den planlagte behandlingen av personopplysninger

Formålet med prosjektet er å se på hva som fremmer eller hemmer implementering av konseptet trusselbasert tilnærming til beskyttelse av sivile i FN's fredsoperasjoner: I hvilken grad er forsterkningsbetingelsene for styring av organisasjonsadferd egnet for å oppnå organisasjonens mål?

Utvalget vil rekrutteres strategisk gjennom fagmiljøet ved FFI og NODEFIC, og vil bestå av rundt åtte personer.

Data vil innhentes gjennom personlige intervjuer.

All behandling av personopplysninger i prosjektet er basert på utvalgets informerte samtykke.

Ifølge meldeskjema skal personopplysninger behandles frem til 31.05.2019.

2. Personvernprinsipper

NSDs vurdering er at behandlingen følger personvernprinsippene, ved at personopplysninger

- skal behandles på en lovlig, rettferdig og åpen måte med hensyn til den registrerte (se punkt 3 og 4)
- skal samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og der personopplysningene ikke viderebehandles på en måte som er uforenlig med formålet (se punkt 1 og 3)
- vil være adekvate, relevante og begrenset til det som er nødvendig for formålet de behandles for (se punkt 6)
- skal lagres slik måte at det ikke er mulig å identifisere de registrerte lengre enn det som er nødvendig for formålet (se punkt 5 og 6)

3. Lovlig grunnlag for å behandle personopplysninger

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger er lovlig fordi det skal innhentes samtykke fra de registrerte.

Samtykke innhentes ved at deltakerne signerer på samtykkeskjema i papirform.

4. De registrertes rettigheter

NSD vurderer at den registrerte har krav på å benytte seg av sin rett til informasjon, innsyn, retting og sletting av personopplysninger, begrensning og dataportabilitet.

Behandlingen er basert på samtykke fra den registrerte, og vedkommende kan utøve sine rettigheter, herunder trekke tilbake samtykket, ved å ta kontakt med prosjektansvarlig.

NSD vurderer at informasjonsskriv vedlagt meldeskjema hovedsakelig er godt utformet, og vil gi de registrerte god informasjon om hva behandlingen innebærer. Det må imidlertid tilføyes opplysninger om det følgende:

- At samtykke er det lovlige grunnlaget for behandling av personopplysninger i prosjektet (behandlingsgrunnlaget)
- Retten til å be om innsyn, retting, sletting, begrensning og dataportabilitet
- Retten til å klage til Datatilsynet
- Kontaktinformasjon til institusjonens personvernombud

Dersom personopplysningene skal oppbevares privat etter prosjektslutt, må det også tilføyes informasjon om hvordan dataene sikres, hvor de oppbevares samt formålet med lagringen. Dersom dataene skal kunne benyttes i fremtidige forskningsprosjekter, må det opplyses om hvem som kan få tilgang og på hvilket grunnlag.

For forslag til formuleringer, henviser vi til vår mal til informasjonsskriv, som nå er oppdatert i henhold til nytt personvernregelverk. Denne kan finnes på våre nettsider: http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/informasjon_samtykke/informere_om.html

Vi forutsetter at revidert informasjonsskriv sendes til personvernombudet@nsd.no innen det opprettes kontakt med utvalget. Husk å oppgi prosjektnummer.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har Forsvarets høgskole plikt til å svare innen en måned. Vi forutsetter at prosjektansvarlig informerer institusjonen så fort som mulig og at institusjonen har rutiner for hvordan henvendelser fra registrerte skal følges opp.

5. Informasjonssikkerhet

Lydopptak og notater/transkripsjoner oppbevares på ekstern harddisk i låst skap på studentens kontor. Vi anbefaler at personopplysninger oppbevares i systemer innenfor institusjonens kontroll, slik som på forskningstjener.

Dersom personopplysninger oppbevares privat etter prosjektlutt, som angitt i meldeskjema, forutsetter vi at dette avklares med behandlingsansvarlig institusjon. Behandlingsansvaret må i så fall overføres fra Forsvarets høgskole til studenten privat.

NSD forutsetter at personopplysningene behandles i tråd med personvernforordningens krav og institusjonens retningslinjer for informasjonssikkerhet.

6. Varighet

Ifølge meldeskjema skal personopplysninger behandles frem til 31.05.2019. Etter dette skal personopplysningene lagres privat i to år av hensyn til etterprøvnbarhet. Opplysninger som kan knyttes til en enkeltperson skal deretter slettes/anonymiseres innen 08.08.2021.

Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan bli identifisert. Det gjøres ved å:

- slette navn, telefonnummer, e-postadresse og andre identifikatorer
- slette eller grovkategorisere alder, bosted, arbeidssted og andre bakgrunnsopplysninger
- slette eller sladde lydopptak

Institusjonen må kunne dokumentere at datamaterialet er anonymisert.

Meld fra om endringer

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD via Min side. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringen gjennomføres.

Informasjon om behandlingen publiseres på Min side, Meldingsarkivet og nettsider

Alle relevante saksopplysninger og dokumenter er tilgjengelig:

- via Min side for forskere, veiledere og studenter
- via Meldingsarkivet for ansatte med internkontrolloppgaver ved Forsvarets høgskole

NSD tar kontakt om status for behandling av personopplysninger

Etter avtale med Forsvarets høgskole vil NSD følge opp behandlingen av personopplysninger ved planlagt avslutning.

Vi sender da en skriftlig henvendelse til prosjektansvarlig og ber om skriftlig svar på status for behandling av personopplysninger.

Se våre nettsider eller ta kontakt ved spørsmål. Vi ønsker lykke til med behandlingen av personopplysninger.

Med vennlig hilsen

Marianne Høgetvedt Myhren
seksjonsleder

Lasse André Raas
rådgiver

Lovhenvisninger

NSD vurdering er at den planlagte behandlingen av personopplysninger:

- er regulert av personopplysingsloven, jf. § 2.
- oppfyller prinsippene i personvernforordningen om:
 - lovlighet, rettferdighet og åpenhet jf. art. 5.1 a)
 - formålsbegrensning jf. art. 5.1 b)
 - dataminimering jf. art. 5.1 c)
 - Lagringsbegrensning jf. art. 5.1 e).
- kan finne sted med hjemmel i personvernforordningen art. 6.1. a)
- gjennomføres på en måte som ivaretar de registrertes rettigheter personvernforordningen art. 11–21.

NSD legger til grunn at institusjonen også sørger for at behandlingen gjennomføres i samsvar med personvernforordningen:

- art. 5.1 d) og art. 5.1. f) og art. 32 om sikkerhet

Vedlegg F Tillatelse fra Forsvaret

FORSVARET
Forsvarets høyskole

1 av 2

Vår saksbehandler
Borghild Boye, bboye@mil.no
+4723 09 57 55, 0510 5755
FHS/STAB/UTD FOU

Vår dato 2018-10-10
Vår referanse 2018/036636-002/FORSVARET/ 919

Tidligere dato **Tidligere referanse**

Til
Marie Hardine Dahl
Forsvarets høyskole
..

Kopi til

Tillatelse til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forskningsformål

1 Bakgrunn

Forsvarets høyskole (FHS) har mottatt din søknad av 3. oktober 2018 om tillatelse til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forskningsformål. Prosjektet det skal samles data til er en masteroppgave, og følgende problemstilling er oppgitt: «Implementering av konseptet trusselbasert tilnærming til protection of civilians i FNs fredsorganisasjoner: I hvilken grad er forsterkningsbetingelsene for styring av organisasjonsatferd egnet for å oppnå organisasjonens mål?» Det skal gjennomføres intervju med utvalgte personer i Forsvaret som har erfaring fra spesielt operasjonelt og taktisk nivå i tilknytning til FN-operasjoner og som har POC-mandat.

2 Drøfting

Vurdering av søknader om innhenting av opplysninger fra Forsvaret til forskningsformål er regulert av *Bestemmelse om utlevering av personopplysninger til forskning og gjennomføring av spørreundersøkelser*, fastsatt av sjef HR-avdelingen i Forsvarsstaben 1. mai 2018.

I henhold til punkt 2.3 og 2.4 i denne bestemmelsen er det en forskningsnemnd nedsatt av sjef FHS som behandler søknader om tillatelse til å innhente opplysninger i Forsvaret til forskning. Kriterier og rettsgrunnlag som skal legges til grunn for vurderingen er omtalt i punkt 4.1 og 4.2.

Forskningsnemnda har vurdert din søknad som tilfredsstillende i henhold til gjeldende krav.

3 Vedtak

Søknad om tillatelse til å innhente opplysninger i og om Forsvaret til forskningsformål innvilges. Tillatelsen gjelder til prosjektslutt 15. juni 2019.

4 Vilkår for tillatelsen

Det er kun gitt tillatelse til innsamling av det datamaterialet som fremgår av søknaden. Data hentet fra Forsvaret skal ikke benyttes til andre formål enn den aktuelle masteroppgaven. Ved prosjektslutt skal alle data hentet fra Forsvaret slettes. Det skal sendes sluttmelding til FHS vedlagt masteroppgaven. Sluttmelding sendes til datautlevering@fhs.mil.no

Postadresse
Postboks 800 Postmottak
2617 Lillehammer
Norge

Besøksadresse
Akershus festning, bygn 14
0015 OSLO
Norge

Sivil telefon/telefaks /
Militær telefon/telefaks
99/0500 3699

Epost/ Internett
postmottak@mil.no
www.forsvaret.no

Organisasjonsnummer
NO 986 105 174 MVA

Vedlegg

2 av 2

Sven G. Holtmark
professor
leder av forskningsnemnda

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.